

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.
Протокол № 1 від 25.08.2015 р.

Укладач М. М. Берест

Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної
М 54 дисципліни "Фінансовий аналіз" для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання / уклад.
М. М. Берест. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 72 с.

Подано індивідуальний план самостійної роботи студента, сформовано комплексні кейси практичної спрямованості, наведено основні питання, які необхідно самостійно розглянути та висвітлити в межах кожної теми навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів економічних напрямів підготовки.

Вступ

Перехід підприємств на ринкові умови господарювання винятково гостро поставив питання забезпечення стійкого функціонування підприємств і обумовив необхідність використання фінансового аналізу як інструмента спостереження та пристосування до умов ринку, що постійно змінюються.

Обліково-аналітична функція є природним та невід'ємним компонентом системи управління підприємством. Це пояснюється декількома причинами. По-перше, всі об'єкти обліку мають вартісну оцінку і тому автоматично потрапляють у сферу фінансового аналізу. По-друге, фінансові ресурси є пріоритетним видом ресурсів завдяки своїй значущості з позицій оперативного і стратегічного управління діяльністю підприємства, а також своїй унікальній можливості з мінімальним часовим лагом трансформуватися у будь-який інший вид. Усе це потребує від фахівців у галузі фінансів певних знань з методики та методології фінансового аналізу з урахуванням особливостей вітчизняної економіки та дослідження світового досвіду.

Тому фінансовий аналіз є незамінною складовою системи фінансового менеджменту будь-якого підприємства незалежно від його розміру, організаційно-правової форми, сфери діяльності. Він є підґрунтям для оцінювання рівня ефективності діяльності господарюючих суб'єктів, їх ділової активності, платоспроможності та фінансової стійкості.

Метою навчальної дисципліни "Фінансовий аналіз" є опанування студентами теоретичних основ його проведення, формування системи фундаментальних знань, вмінь та компетентностей з аналітичної роботи в сфері фінансової діяльності.

Завдання дисципліни:

вивчення інформаційної бази проведення та напрямів здійснення фінансового аналізу;

формування здатності до проведення аналізу складу та ефективності використання економічних та фінансових ресурсів підприємства;

формування здатності до оцінювання фінансового стану підприємства;

вміння визначати рівень кредитоспроможності позичальника;

відпрацювання варіантів надання аналітичних висновків, отриманих у процесі аналізу;

формування здатності до визначення впливу фінансово-економічних чинників на діяльність підприємства;

формування здатності до виявлення резервів підвищення ефективності діяльності та зростання фінансових результатів підприємства.

Програма вивчення навчальної дисципліни "Фінансовий аналіз" складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за напрямом 6.030508 "Фінанси і кредит" (табл. 1).

Таблиця 1

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5 / 10	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	За вибором	
Модулів – 2	Спеціальність 6.030508 "Фінанси і кредит"	Рік підготовки	
Змістовних модулів – 3		3-й	5-й
Загальна кількість годин – 180/288		Семестр	
		6-й	9-10-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5,3; самостійної роботи студента – 7,6	Освітній ступінь: магістр	Лекції	
		18 год	20 год
		Практичні, семінарські	
		28 год	20 год
		Лабораторні	
		28 год	–
		Самостійна робота	
		106 год	320 год
Вид контролю			
залік			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної й індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 70 %;
- для заочної форми навчання – 12,5 %.

Об'єктом навчальної дисципліни є підприємство, його фінансова діяльність та аналітичні дослідження, що проводяться ним у процесі функціонування.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні основи та методичні підходів до проведення фінансово-аналітичних розрахунків та формування аналітичних висновків щодо фінансового стану та результатів діяльності суб'єкта господарювання.

Міждисциплінарні зв'язки: для засвоєння дисципліни студентам необхідні попередні знання та вміння, набуті у результаті опанування таких дисциплін: "Фінанси підприємств", "Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва", "Бухгалтерський облік" циклу підготовки освітнього ступеня "бакалавр" та у взаємодії з дисциплінами "Менеджмент", "Економіка підприємства", "Бухгалтерський облік", "Господарське право", "Податкова система" циклу підготовки освітнього ступеня "бакалавр". У свою чергу, вона є підґрунтям для вивчення інших дисциплін бакалаврату та написання кваліфікаційної роботи на освітній ступінь бакалавра.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- 1) сутність, види та методи фінансового аналізу;
- 2) сутність, види та принципи складання фінансової звітності як інформаційного забезпечення проведення фінансового аналізу;
- 3) основи проведення експрес-аналізу та методи, що використовуються для його проведення;
- 4) структуру та класифікацію активів підприємства;
- 5) структуру та склад капіталу підприємства;
- 6) сутність та фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства;
- 7) сутність та фактори, що впливають на ділову активність підприємства;
- 8) сутність поняття "ліквідність" та методики аналізу ліквідності;
- 9) методики оцінювання прибутковості та рентабельності підприємства;
- 10) підходи до комплексного оцінювання фінансового стану;
- 11) сутність та методи оцінювання грошових потоків підприємства;
- 12) сутність поняття "кредитоспроможність" та фактори, що на неї впливають;

вміти:

- 1) використовувати під час аналітичної роботи різноманітні методи та прийоми фінансового аналізу;
- 2) здійснювати аналіз майнового стану підприємства;
- 3) проводити аналіз стану й ефективності використання оборотних активів підприємства;
- 4) виконувати аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства;
- 5) здійснювати аналіз фінансової стійкості за допомогою різних методик;

- 6) оцінювати рентабельність діяльності господарюючого суб'єкта;
- 7) проводити аналіз ділової активності підприємства;
- 8) оцінювати кредитоспроможність підприємства як позичальника;
- 9) проводити аналіз структури джерел формування та напрямів використання капіталу підприємства;
- 10) виконувати експрес-аналіз діяльності підприємства;
- 11) проводити аналіз руху грошових потоків;
- 12) розраховувати тривалість фінансового циклу на підприємстві;
- 13) здійснювати комплексне оцінювання фінансового стану;
- 14) визначати фактори, що впливають на формування прибутку підприємства.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин, 5_кредитів ЄКТС.

Компетентності, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни "Фінансовий аналіз", подані у табл. 2.

Таблиця 2

Професійні компетентності, яких набувають студенти у результаті вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
ФА* 1	Володіння основами організації проведення фінансового аналізу	Розуміння сутності, класифікаційних аспектів та сфери використання фінансового аналізу
		Вміння формувати, читати та використовувати фінансову звітність підприємства для виконання аналітичних процедур
		Організація збирання інформації для проведення комплексного аналізу
ФА 2	Здатність до аналізу формування та ефективності використання економічних та фінансових ресурсів підприємства	Вміння розраховувати показники майнового стану підприємства та проводити експрес-аналіз балансу підприємства, формувати аналітичних висновків щодо стану майна підприємства
		Вміння розраховувати показники стану, структури та ефективності використання оборотних активів; формувати аналітичні висновки
		Вміння проводити експрес-аналіз капіталу підприємства та формувати аналітичні висновки
		Вміння класифікувати грошові потоки підприємства, розраховувати тривалість фінансового циклу підприємства, проводити аналізу руху грошових коштів

1	2	3
ФА 3	Здатність до проведення оцінювання фінансового стану підприємства	Вміння розраховувати коефіцієнти ліквідності підприємства; проводити оцінку ліквідності балансу; формувати аналітичні висновки
		Вміння розраховувати коефіцієнти фінансової стійкості підприємства; визначати тип фінансової стійкості; формувати аналітичні висновки
ФА 4	Здатність до проведення оцінювання кредитоспроможності позичальника	Володіння методами оцінювання кредитоспроможності позичальника
		Вміння визначати клас кредитоспроможності позичальника
ФА 5	Здатність до проведення оцінювання ефективності функціонування господарюючого суб'єкта	Вміння розраховувати коефіцієнти ділової активності та періоди оборотності ресурсів підприємства; формувати аналітичні висновки
		Вміння розраховувати коефіцієнти рентабельності підприємства; проводити експрес-аналіз абсолютних показників фінансових результатів; формувати аналітичні висновки
ФА 6	Здатність до проведення комплексного оцінювання фінансового стану підприємства	Вміння визначати цілі та методи проведення комплексного фінансового аналізу, використовувати відповідний інструментарій.
		Організація збирання інформації для проведення комплексного аналізу

* Фінансовий аналіз.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в табл. А.1 додатка А.

Методичні рекомендації для самостійного опрацювання матеріалу

Самостійна робота – це форма організації індивідуального вивчення студентами навчального матеріалу в аудиторний та позааудиторний час. Самостійна робота студентів посідає вагомe місце у навчальному процесі,

підвищує відповідальність тих, хто навчається, формує в них навички працювати самостійно, здобувати знання, використовувати їх під час аналізу процесів, що відбуваються у навколишньому та індивідуальному світі. Ця робота дозволяє ефективніше активізувати пізнавальні, професійні мотиви студентів, розвивати творче мислення.

Мета СРС – сприяти формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості молодшої людини, сутність якої полягає в уміннях систематизувати, планувати, контролювати й регулювати свою діяльність без допомоги й контролю викладача. Завданнями СРС можуть бути засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація набутих знань, їхнє застосування за вирішення практичних завдань та виконання творчих робіт, виявлення прогалин у системі знань із предмета. Самостійна робота дає можливість студенту працювати без поспіху, не боячись негативної оцінки товаришів чи викладача, а також обирати оптимальний темп роботи та умови її виконання.

Організація самостійної роботи студентів із навчального предмета має здійснюватися з дотриманням низки вимог, зокрема таких:

1. Обґрунтування необхідності завдань у цілому й конкретного завдання зокрема, що вимагає виявлення та стимулювання позитивних мотивів діяльності студентів.

2. Відкритість та загальна оглядовість завдань. Усі студенти повинні знати зміст завдання, мати можливість порівняти виконані завдання в одній та в різних групах, проаналізувати правильність та корисність виконаної роботи, відповідність поставлених оцінок (адекватність оцінювання).

3. Надання детальних методичних рекомендацій щодо виконання роботи (у якій послідовності працювати, з чого починати, як перевірити свої знання). За окремими завданнями студенти мають отримати пам'ятки.

4. Надання можливості студентам виконувати творчі роботи, які відповідають умовно-професійному рівню засвоєння знань, не обмежуючи їх виконанням стандартних завдань.

5. Здійснення індивідуального підходу за виконання самостійної роботи. Індивідуальні завдання можуть виконувати за бажанням усі студенти або окремі з них (які творчо обдаровані, вимогливі, мають великий досвід практичної діяльності, навчання та роботи за кордоном тощо). Індивідуалізація самостійної роботи сприяє самореалізації студента, розкриваючи в нього такі грані особистості, які допомагають професійному розвитку.

6. Нормування завдань для самостійної роботи, яке базується на визначенні витрат часу та трудомісткості різних їхніх типів. Це забезпечує оптимальний порядок навчально-пізнавальної діяльності студентів – від простих до складних форм роботи.

7. Можливість ведення обліку та оцінювання виконаних завдань і їхньої якості, що потребує стандартизації вимог до вмінь майбутніх спеціалістів та розроблення комплексу професійноорієнтованих завдань. Для цього пропонуються такі типи завдань, які передбачають отримання матеріалізованого результату (продукту). Під час їхнього виконання формуються також особистісні риси студента.

8. Підтримання постійного зворотного зв'язку зі студентами в процесі здійснення самостійної роботи, що є фактором ефективності навчального середовища.

Отже, самостійна робота студентів потребує чіткої організації, планування, системи й певного керування (обсяг завдань, типи завдань, методичні рекомендації щодо їхнього виконання, аналіз передбачуваних труднощів, облік, перевірка та оцінювання виконаних робіт), що сприяє підвищенню якості навчального процесу. Успіх цієї роботи багато в чому залежить від бажання, прагнення, інтересу до роботи, потреби в діяльності, тобто від наявності позитивних мотивів. Велике значення під час самостійної роботи студента мають його спрямованість, психологічна готовність, а також певний рівень бази знань, на який будуть нашаровуватися нові знання.

Для реалізації самостійної роботи в процесі вивчення навчального предмета студенти виконують комплекс завдань різних типів відповідних рівнів складності.

У цілому, завдання для самостійної роботи студентів мають відповідати таким вимогам:

Професійна результативність – формулювання завдання, яке має гарантувати формування хоча б одного професійного вміння в термінах та поняттях майбутньої спеціальності студента.

Продуктивність – передбачає отримання квазіпрофесійного продукту навчальної самостійної праці студента після завершення всіх дій з вирішення цього завдання.

Конструктивність – наявність визначеної структури завдання-задачі (мета, вихідні дані, умови, що їх зв'язують).

Когнітивність – перевага розумових дій над психомоторикою в процесі вирішення завдання.

Самостійність – переважна кількість дій студента має бути самостійною, що забезпечується переліком вихідних даних, умовами задачі та необхідністю отримання різноманітних квазіпрофесійних продуктів. Кожен з елементів завдання-задачі має спонукати студента до того, щоб він сам приймав рішення, порівнював умови, здійснював необхідний інформаційний пошук тощо.

Розроблення завдань для СРС різних рівнів є основною умовою належного планування та організації самостійного навчання.

Самостійна робота є необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу будь-якої дисципліни.

До основних видів самостійної роботи студентів належить:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення рекомендованої викладачем літератури та додаткових літературних джерел.
3. Самостійне вивчення окремих питань на основі навчальної та додаткової літератури.
4. Вивчення основних термінів та понять з дисципліни.
5. Робота з законодавчими, нормативними та інструктивними матеріалами.
6. Підготовка до практичних та семінарських занять.
7. Підготовка до проміжного та підсумкового контролю.
8. Контрольна перевірка кожним слухачем особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.
9. Робота з матеріалами мережі Internet.
10. Виконання комплексних завдань (кейсів).

Крім того, за всіма темами, які визначені навчальним планом, передбачені лекції. Однак окремі питання, які входять до змісту дисципліни, досить стисло і оглядово розглядаються на лекціях, семінарських і практичних заняттях або не розглядаються взагалі, а тому потребують більш детального і глибокого вивчення. Індивідуальний план самостійної роботи студента подано у табл. 3.

Інформаційною базою для виконання розрахункових кейсів є дані фінансової звітності підприємств – суб'єктів господарської діяльності.

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Сутність та значення фінансового аналізу в забезпеченні ефективності діяльності підприємства				
<i>Тема 1.</i> Значення і теоретичні засади фінансового аналізу	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського та лабораторного заняття</i> , виконання кейсу на тему: "Порівняльний аналіз фінансової звітності в Україні та за кордоном"	9	Презентація результатів	Основна: [2; 3; 6]; додаткова: [8; 9; 11; 14; 18; 20; 21]
<i>Тема 2.</i> Інформаційне забезпечення фінансового аналізу	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського та лабораторного заняття</i> , виконання кейсу на тему: "Порівняльний аналіз фінансової звітності в Україні та за кордоном"	9	Презентація результатів	Основна: [2; 3; 6]; додаткова: [8; 9; 11; 14; 18; 20; 21]
Усього за змістовим модулем 1		18		
Змістовий модуль 2. Аналіз економічних та фінансових ресурсів підприємства				
<i>Тема 3.</i> Аналіз майна підприємства	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до <i>лабораторного заняття</i> . Виконання кейсу на тему: "Аналіз майна підприємства"	9	Презентація результатів	Основна: [2]; додаткова: [8; 9; 17; 18; 23]
<i>Тема 4.</i> Аналіз оборотних активів	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>лабораторного заняття</i> . Виконання кейсу на тему: "Аналіз складу, структури та ефективності формування оборотних активів підприємства"	9	Презентація результатів	Основна: [5; 6]; додаткова: [8; 9; 12; 15; 19; 21]
<i>Тема 5.</i> Аналіз джерел формування капіталу підприємств	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичного та лабораторного заняття</i> . Виконання кейсу на тему: "Аналіз динаміки, складу та структури короткострокових зобов'язань підприємства"	9	Презентація результатів	Основна: [2; 3; 6]; додаткова: [8; 9; 12; 13; 15; 21; 22; 23]

1	2	3	4	5
<i>Тема 6.</i> Аналіз грошових потоків	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичного та лабораторного заняття</i> . Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою: "Особливості формування грошових потоків підприємства в умовах фінансової кризи"	9	Експрес-опитування	Додаткова: [8; 9; 12; 13; 23]
Усього за змістовим модулем 2		36		
Змістовий модуль 3. Аналіз фінансового стану підприємства				
<i>Тема 7.</i> Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємств	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичного та лабораторного заняття</i> . Виконання кейсу на тему: "Аналіз фінансового стану підприємства за окремими аспектами"	9	Презентація результатів	Основна: [2; 6]; додаткова: [8; 10; 11; 19; 23]
<i>Тема 8.</i> Аналіз фінансової стійкості підприємств	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичного та лабораторного заняття</i> . Виконання кейсу на тему: "Аналіз фінансового стану підприємства за окремими аспектами"	9	Презентація результатів	Основна: [1; 2; 4; 5; 7]; додаткова: [19; 21]
<i>Тема 9.</i> Аналіз кредитоспроможності підприємства	Підготовка до <i>практичного та лабораторного заняття</i> . Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативних актів за темою	9	Презентація результатів	Основна: [1; 2; 6]; додаткова: [14; 18; 19; 23]
<i>Тема 10.</i> Аналіз ділової активності підприємств	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичного та лабораторного заняття</i> . Виконання кейсу на тему: "Аналіз фінансового стану підприємства за окремими аспектами"	9	Презентація результатів	Основна: [2; 6]; додаткова: [8; 10; 11; 19; 23]
<i>Тема 11.</i> Аналіз прибутковості та рентабельності підприємств	Виконання кейсу на тему: "Аналіз формування фінансових результатів підприємства"	8	Презентація результатів	Основна: [2; 6]; додаткова: [8; 10; 19; 23]

1	2	3	4	5
Тема 12. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємств	Вивчення лекційного матеріалу. Виконання кейсу на тему: "Виявлення ознак фіктивного та навмисного банкрутства підприємства"	8	Презентація результатів	Основна: [2; 6]; додаткова: [8; 10; 11; 19; 23]
Разом за змістовим модулем 3		52		
Усього		106		

Студент має право самостійно обрати підприємство, що є об'єктом дослідження, якщо має у своєму розпорядженні відповідну інформаційну базу (наприклад, підприємство є базою проходження його навчальної та фінансово-аналітичної практики). В іншому випадку, студент на власний розсуд обирає в якості аналітичного об'єкта підприємство, звітність якого подана на Інтернет-порталі www.smida.gov.ua, що є єдиний інформаційний масив даних про емітентів цінних паперів та зберігає у базах даних систематизовану інформацію про емітентів цінних паперів та професійних учасників фондового ринку України. На даному порталі студент повинен отримати інформацію щодо річної фінансової звітності підприємства, а саме – Балансу (додаток Б, табл. Б.1), Звіту про фінансові результати (додаток Б, табл. Б.2), за необхідності – іншу аналітичну інформацію. Часовий інтервал отримання інформації складає два роки.

Змістовий модуль 1. Сутність та значення фінансового аналізу в забезпеченні ефективності діяльності підприємства

Комплексний кейс за темою 1 "Значення і теоретичні засади фінансового аналізу" та темою 2 "Інформаційне забезпечення фінансового аналізу"

Компетентності, що формуються за темами:

знання: розуміння сутності, класифікаційних аспектів та сфери використання фінансового аналізу, знання методів та інструментів фінансового аналізу; знання складу та змісту компонентів фінансової звітності підприємства;

уміння: вміння виділяти цілі фінансового аналізу залежно від його суб'єктів та їх інформаційних потреб, вміння обирати адекватний інструментарій; вміння формувати, читати та використовувати фінансову звітність підприємства для виконання аналітичних процедур;

комунікації: ефективно визначати інформаційні потреби та цілі проведення фінансового аналізу; формувати та презентувати фінансову звітність підприємства;

автономність і відповідальність: врахування організаційно-правової форми та особливостей функціонування підприємства під час вибору цілей, методів та інструментів аналізу, відповідальність за адекватне та коректне використання фінансової звітності підприємства як інформаційної бази фінансового аналізу.

Тема "Порівняльний аналіз фінансової звітності в Україні та за кордоном"

Виконання даного кейсу передбачає проведення порівняльного аналізу фінансової звітності в Україні та за кордоном.

Методичні рекомендації. Студенту необхідно провести дослідження принципів, форм, стандартів, компонентів та інших характеристик фінансової звітності, що формується в Україні порівняно з підходами, що використовуються в Європі, США та інших країнах. Доцільно детально розглянути принципи складання фінансової звітності, припущення та додаткові умови. Необхідно також представити вітчизняні та закордонні форми фінансової звітності суб'єктів господарювання, провести їх порівняння, встановити подібності та відмінності.

Результатом виконання кейсу є презентація студентом результатів проведеного дослідження.

Питання для обговорення

1. Функціональна роль фінансового аналізу в діяльності суб'єктів господарювання.
2. Функції фінансового аналізу.
3. Суб'єкти і користувачі фінансового аналізу.
4. Організація фінансового аналізу на підприємстві.
5. Основні прийоми фінансового аналізу.
6. Підходи до аналізу фінансової звітності.
7. Фінансова звітність, національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

8. Ознаки корисності фінансової інформації для проведення фінансового аналізу.
9. Інформаційні ресурси фінансової звітності.
10. Інформаційні ресурси статистичної звітності.
11. Інформаційні ресурси податкової звітності.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте фінансовий аналіз як економічну категорію та інструмент фінансової діяльності підприємства.
2. Визначте та охарактеризуйте об'єкт і суб'єктів фінансового аналізу.
3. Визначте мету та завдання фінансового аналізу.
4. Хто є користувачами інформації щодо результатів фінансового аналізу діяльності підприємства? Чим відрізняються цілі означених користувачів і чому?
5. Надайте класифікацію та охарактеризуйте види фінансового аналізу.
6. Визначте та охарактеризуйте методи фінансового аналізу.
7. Які прийоми використовуються під час проведення фінансового аналізу?
8. Охарактеризуйте відмінності між експрес-аналізом та деталізованим аналізом фінансового стану підприємства.
9. Які підходи до проведення фінансового аналізу, виділені в сучасній економічній літературі та практичній діяльності, ви знаєте?
10. Охарактеризуйте основні моделі фінансового аналізу.
11. Охарактеризуйте сутність та мету складання і використання фінансової звітності підприємства.
12. У чому полягають основні потреби користувачів фінансової звітності та від чого вони залежать?
13. Принципи складання фінансової звітності.
14. Національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.
15. Визначте мету та завдання аналізу фінансових звітів підприємства.
16. Основні компоненти фінансової звітності підприємства як інформаційна база для проведення фінансового аналізу.
17. Взаємозв'язок між формами фінансової звітності підприємства.
18. Складання консолідованої фінансової звітності.

Література: основна [2]; додаткова [8; 9; 13; 14; 16; 20; 24].

Змістовий модуль 2. Аналіз економічних та фінансових ресурсів підприємства

Кейс за темою 3 "Аналіз майна підприємства"

Компетентності, що формуються за темою:

знання: сутності, складу та структури активів підприємства, розуміння методичних підходів до аналізу майна підприємства;

уміння: розраховувати показники майнового стану підприємства; проводити експрес-аналіз майна підприємства;

комунікації: формувати та презентувати аналітичні висновки щодо стану майна підприємства;

автономність і відповідальність: оцінювання динаміки та структури майна підприємства, розрахунок коефіцієнтів оцінки майнового стану суб'єкта господарювання.

Тема "Аналіз стану та структури необоротних активів підприємства"

За даними фінансової звітності досліджуваного підприємства (Баланс, Звіт про фінансові результати) слід на базі Методичних рекомендацій (додаток В) із використанням методів горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу провести аналіз стану та структури необоротних активів підприємства.

Методичні рекомендації.

Для виконання завдання необхідно заповнити табл. 4 та табл. 5. Заповнення таблиць проводиться з використанням показників та алгоритмів, поданих у табл. В.1 та В.2 додатка В.

За результатами розрахунків надати аналітичні висновки. Під час формування висновків слід висвітлити таке:

проаналізувати вартість необоротних активів підприємства та основних їх елементів у динаміці, інтерпретувати її зростання або зменшення з точки зору впливу на майновий стан підприємства;

проаналізувати структуру необоротних активів, виокремити структурні складові, що мають найбільшу (найменшу) питому вагу;

за розрахованими показниками зробити висновки щодо стану необоротних активів підприємства з точки зору їх зносу та сформулювати загальний висновок щодо ефективності використання майна.

Вертикальний та горизонтальний аналіз необоротних активів підприємства

Стаття	На початок року		На кінець року		Зміни	
	сума, тис. грн	відсоток	сума, тис. грн	відсоток	сума, тис. грн	відсоток
Необоротні активи, усього		100		100		
1. Нематеріальні активи						
1.1. Залишкова вартість						
1.2. Первісна вартість						
2. Незавершене будівництво						
3. Основні засоби						
3.1. Залишкова вартість						
3.2. Первісна вартість						
4. Довгострокові фінансові інвестиції						
4.1. Інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств						
4.2. Інші фінансові інвестиції						
5. Довгострокова дебіторська заборгованість						
6. Відстрочені податкові активи						
7. Інші необоротні активи						

Таблиця 5

Аналіз стану основних засобів підприємства

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Зміни (+/-)
	%	%	
1	2	3	4
Частка основних засобів в активах підприємства			
Частка активної частини основних засобів			
Коефіцієнт зносу основних засобів			
Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів			

1	2	3	4
Коефіцієнт оновлення основних засобів			
Коефіцієнт вибуття основних засобів			
Співвідношення суми основних засобів основної діяльності із сумою основних засобів у цілому на підприємстві станом на кінець року			
Питома вага повністю зношених основних засобів			
Ступінь придатності основних засобів у межах нормативного строку служби			

Питання для обговорення

1. Економічний зміст та характеристика активів підприємства.
2. Аналіз основного капіталу (необоротних активів) підприємства.
3. Загальна оцінка вартості майна.
4. Оцінювання ефективності використання майна підприємства.
5. Аналіз стану та ефективності формування майна підприємства.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте економічну сутність поняття "активи підприємства", вкажіть їх основні економічні ознаки.
2. Охарактеризуйте структуру майна підприємства.
3. Класифікація активів підприємства.
4. Принципи формування активів підприємства.
5. Охарактеризуйте показники майнового стану підприємства.
6. Порівняйте особливості фінансування оборотних та необоротних активів підприємства.
7. Основні завдання аналізу майнового стану підприємства.
8. Аналіз руху основних засобів підприємства, джерела інформації.
9. Розкрийте зміст основних етапів оптимізації структури активів підприємства.

Література: основна [2; 4; 6]; додаткова [12; 13; 15; 19; 21; 22].

Кейс за темою 4 "Аналіз оборотних активів"

Компетентності, що формуються за темою:

знання: складу оборотних активів підприємства, розуміння особливостей аналізу оборотних активів із точки зору їх участі в операційній діяльності підприємства;

уміння: розраховувати показники стану, структури та ефективності використання оборотних активів;

комунікації: формувати та презентувати аналітичні висновки щодо стану та ефективності використання оборотних активів підприємства;

автономність і відповідальність: оцінювання стану та структури оборотних активів підприємства, розрахунок аналітичних коефіцієнтів та аналіз ефективності їх формування на підприємстві.

Тема "Аналіз складу, структури та ефективності формування оборотних активів підприємства"

Використовуючи дані фінансової звітності досліджуваного підприємства (а саме Балансу (Форма № 1)), слід провести аналіз стану, структури та ефективності використання оборотних активів підприємства з використанням методів горизонтального та вертикального аналізу.

Методичні рекомендації.

Для виконання завдання слід провести розрахунки, подані в табл. 6 та за їх результатами сформулювати відповідні аналітичні висновки. Слід звернути увагу на таке:

проаналізувати вартість та склад оборотних активів підприємства, виокремити складові, що мають найвищу (найнижчу) питому вагу та надати цьому відповідну інтерпретацію з точки зору їх економічного змісту;

розглянути динаміку вартості та структури оборотних активів та визначити, як дані зміни вплинули на фінансовий стан підприємства;

зробити загальний висновок про стан та ефективність формування оборотних активів на аналізованому підприємстві.

Питання для обговорення

1. Особливості функціонування оборотних активів підприємства.
2. Мета та основні завдання аналізу оборотних активів.
3. Аналіз руху грошових коштів підприємства.
4. Оцінка руху та стану дебіторської заборгованості.

Вертикальний та горизонтальний аналіз оборотних активів підприємства

Стаття	На початок року		На кінець року		Зміни	
	сума, тис. грн	відсоток	сума, тис. грн	відсоток	сума, тис. грн	відсоток
Оборотні активи – усього		100		100		
1. Запаси						
1.1. Виробничі запаси						
1.2. Поточні біологічні активи						
1.3. Незавершене виробництво						
1.4. Готова продукція						
1.5. Товари						
2. Векселі одержані						
3. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:						
3.1. Чиста реалізаційна вартість						
3.2. Первісна вартість						
3.3. Резерв сумнівних боргів						
4. Дебіторська заборгованість за розрахунками:						
4.1. З бюджетом						
4.2. За виданими авансами						
4.3. З нарахованих доходів						
4.4. Із внутрішніх розрахунків						
5. Інша поточна дебіторська заборгованість						
6. Поточні фінансові інвестиції						
7. Грошові кошти та їх еквіваленти						
7.1. У національній валюті						
7.2. В іноземній валюті						
8. Інші оборотні активи						

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте сутність та охарактеризуйте основні економічні ознаки оборотних активів. У чому полягає мета їх аналізу?
2. Класифікація оборотних активів підприємства.

3. Перерахуйте основні показники оцінки стану і структури оборотних активів підприємства.

4. Які показники використовуються для оцінювання ефективності використання оборотних активів?

5. Факторний аналіз оборотного капіталу.

6. Які види стратегій фінансування оборотних активів ви знаєте?

7. Аналіз стану виробничих запасів на підприємстві.

8. Оцінювання стану дебіторської заборгованості.

Література: основна [2; 4; 6]; додаткова [12; 13; 15; 19; 21; 22].

Комплексний кейс за темою 5 "Аналіз джерел формування капіталу підприємств" та темою 6 "Аналіз грошових потоків"

Компетентності, що формуються за темою:

знання: складу та структури капіталу підприємства, розуміння механізмів впливу структури джерел формування капіталу підприємства на його фінансовий стан та грошові потоки;

уміння: проводити експрес-аналіз капіталу підприємства, аналіз структури джерел фінансування та аналіз грошових потоків;

комунікації: формувати та презентувати аналітичні висновки щодо складу та структури джерел фінансування та грошових потоків підприємства;

автономність і відповідальність: оцінювання складу, динаміки та структури джерел фінансування підприємства, аналіз формування грошових потоків на підприємстві.

Тема "Аналіз динаміки, складу та структури короткострокових зобов'язань підприємства"

За даними Балансу підприємства, що є об'єктом дослідження (та зокрема, 3 розділи пасиву балансу), необхідно проаналізувати стан та структуру його поточних зобов'язань, зробити відповідні висновки.

Методичні рекомендації. Для виконання завдання необхідно виконати відповідні розрахунки, подані в табл. 7 та за отриманими результатами сформулювати аналітичні висновки. Слід висвітлити таке:

якою є структура поточних зобов'язань підприємства, переважанням якого саме виду заборгованості вона характеризується;

які зобов'язання переважають у структурі кредиторської заборгованості на звітні дати балансу;

яких змін зазнали за аналізований період короткострокові зобов'язання перед бюджетом, перед постачальниками, за авансами;

які види короткострокової заборгованості в досліджуваному періоді характеризуються найбільшими темпами зростання;

зробити загальний висновок щодо стану поточних зобов'язань досліджуваного господарюючого суб'єкта.

Таблиця 7

Структура поточної кредиторської заборгованості

№ п/п	Показники	На початок року		На кінець звітної періоду		Відхилення	
		сума, тис. грн	відсоток до суми заборгованості	сума, тис. грн	відсоток до суми заборгованості	сума, тис. грн	(+/-) відсотків до суми початку року
1	Короткострокові кредити банків						
2	Поточна заборгованість за зобов'язаннями						
3	Векселі видані						
4	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги						
	Поточні зобов'язання за розрахунками:						
5	за отриманими авансами						
6	з бюджетом						
7	за позабюджетними платежами						
8	за страхуванням						
9	з оплати праці						
10	з учасниками						
11	за внутрішніми розрахунками						
12	Інші поточні зобов'язання						
	Разом за розділом						

Питання для обговорення

1. Структура та характеристика елементів капіталу підприємства.
2. Оцінка раціональності співвідношення власних та позикових коштів підприємств.
3. Оцінка вартості капіталу.
4. Аналіз руху власного капіталу.
5. Мета та завдання аналізу грошових коштів.
6. Методи оцінювання руху грошових коштів.
7. Управлінські проблеми аналізу грошових коштів.
8. Показники аналізу грошових потоків підприємства.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте сутність, структуру та виокреміть основні економічні ознаки власного капіталу підприємства.
2. Охарактеризуйте сутність, структуру та виокреміть основні економічні ознаки позикового капіталу підприємства.
3. У чому полягають основні відмінності між власним та позиковим капіталом підприємства?
4. Охарактеризуйте показники, що характеризують структуру капіталу підприємства.
5. Перерахуйте фактори, що впливають на співвідношення власного та позикового капіталу на підприємстві.
6. Які показники характеризують рентабельність капіталу?
7. Охарактеризуйте факторну модель рентабельності власного капіталу та її складові.
8. Сутність та класифікація грошових потоків підприємства.
9. Основні методи та мета аналізу руху грошових коштів.
10. Охарактеризуйте сутність операційного та фінансового циклу підприємства, розрахунок тривалості фінансового циклу підприємства.
11. Сутність та принцип розрахунку коефіцієнтів платоспроможності.
12. Оцінювання оптимального рівня грошових коштів.
13. Визначення вартості грошей у часі.

Література: основна [2; 4]; додаткова [13; 15; 17; 18].

Змістовий модуль 3. Аналіз фінансового стану підприємства

Комплексний кейс за темою 7 "Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємств", темою 8 "Аналіз фінансової стійкості підприємств", темою 9 "Аналіз кредитоспроможності підприємств" та темою 10 "Аналіз ділової активності підприємств"

Компетентності, що формуються за темами:

знання: сутності понять "ліквідність" та "платоспроможність", видів ліквідності, методичних підходів до оцінки ліквідності; змісту поняття "фінансова стійкість", знання факторів, що на неї впливають та розуміння механізмів їх впливу, змісту поняття "кредитоспроможність", знання методичної бази оцінювання кредитоспроможності, сутності поняття "ділова активність", факторів, що впливають на її рівень, розуміння зв'язку між рівнем ділової активності та швидкістю обороту ресурсів;

уміння: розраховувати коефіцієнти ліквідності підприємства; проводити оцінку ліквідності балансу; розраховувати коефіцієнти фінансової стійкості; визначати тип фінансової стійкості; проводити оцінку кредитоспроможності позичальника різними методами, визначення класу кредитоспроможності; розраховувати коефіцієнти ділової активності та періоди оборотності ресурсів підприємства;

комунікації: формувати та презентувати аналітичні висновки щодо рівня ліквідності та платоспроможності підприємства; рівня фінансової стійкості підприємства; рівня кредитоспроможності підприємства, швидкості оборотності ресурсів та рівня ділової активності підприємства;

автономність і відповідальність: оцінювання рівня ліквідності та платоспроможності підприємства, рівня фінансової стійкості суб'єкта господарювання, визначення класу кредитоспроможності суб'єкта господарювання, оцінювання рівня ділової активності підприємства.

Тема "Аналіз фінансового стану підприємства за окремими аспектами"

Використовуючи дані фінансової звітності підприємства (Баланс, Форма 2), провести комплексний аналіз основних показників, що визначають фінансово-господарський стан підприємства за аналітичними напрямками. Зробити висновки щодо загальної характеристики фінансового стану господарюючого суб'єкта.

Методичні рекомендації.

Для виконання завдання необхідно використати підхід, викладений у методичних рекомендаціях (додаток В) із використанням даних табл. В.1 та В.2, провести відповідні розрахунки згідно з табл. 8, за отриманими результатами сформулювати аналітичні висновки. Слід окремо виокремити висновки за такими аналітичними напрямками:

аналіз показників, що характеризують діяльність господарюючого суб'єкта в цілому;

аналіз показників ліквідності;

аналіз показників фінансової стійкості;

аналіз показників рентабельності;

надати загальний висновок щодо фінансового стану досліджуваного господарюючого суб'єкта та ефективності його діяльності.

Таблиця 8

Основні показники, що визначають фінансово-господарський стан підприємства

№ п/п	Показники	Фактичне значення за два попередні роки			Примітки (висновки), нормативне значення
		20_р.	20_р.	зміни (+/-)	
1	2	3	4	5	6
1.1. Загальні показники діяльності підприємства					
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн				
2	Чистий прибуток (збиток), тис. грн				
3	Середньооблікова чисельність працівників, осіб				
4	Фонд оплати праці, тис. грн				
5	Власний капітал, тис. грн				
6	Необоротні активи, тис. грн.				
7	Довгострокові зобов'язання, тис. грн				
8	Короткострокові кредити та позики, тис. грн				
9	Дебіторська заборгованість, тис. грн				
10	Запаси, тис. грн.				
11	Власні оборотні засоби, тис. грн				

Закінчення табл. 8

1	2	3	4	5	6
12	Функціонуючий капітал, ис. грн				
13	Продуктивність праці, тис. грн/ос.				
1.2. Показники ліквідності					
14	Коефіцієнт поточної ліквідності				1,5
15	Коефіцієнт швидкої ліквідності				0,6-0,8
16	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)				0,2-0,35
17	Маневреність власних оборотних засобів				0-1
18	Коефіцієнт покриття запасів				>1
19	Коефіцієнт фінансової автономії				0,5
1.3. Показники фінансової стійкості					
20	Коефіцієнт концентрації власного капіталу				> 0,5
21	Коефіцієнт фінансової залежності				= 2
22	Коефіцієнт маневреності власного капіталу				> 0,1
23	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу				< 0,5
24	Коефіцієнт структури довгострокових вкладень				
25	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів				
26	Коефіцієнт структури позикового капіталу				
27	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів				
28	Коефіцієнт забезпечення власними засобами				0,1
29	Показник фінансового лівериджу				< 0,25
30	Тривалість фінансового циклу				
31	Поточна платоспроможність				
32	Коефіцієнт Бівера				>0,2
1.4. Показники рентабельності					
33	Рентабельність продукції, %				
34	Рентабельність основної діяльності, %				
35	Рентабельність сукупного капіталу, %				
36	Рентабельність власного капіталу, %				

Питання для обговорення

1. Платіжні засоби та строкові зобов'язання господарюючого суб'єкта.
2. Класифікаційні аспекти платоспроможності як економічної категорії.
3. Взаємозв'язок показників ліквідності підприємства.
4. Урахування ризикової складової ліквідності та платоспроможності підприємства під час вибору політики управління оборотними активами підприємства.
5. Показники оцінки втрати та відновлення платоспроможності.
6. Значення фінансової стійкості підприємства для його нормального функціонування.
7. Методичне забезпечення оцінювання запасу фінансової стійкості підприємства.
8. Порівняльний аналіз підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства.
9. Механізм формування залучених фінансових ресурсів підприємства.
10. Класифікаційні аспекти кредитних ресурсів, що використовуються господарюючими суб'єктами.
11. Проблеми оцінки кредитоспроможності позичальника з точки зору урахування кредитного ризику.
12. Використання фінансових коефіцієнтів у процесі оцінювання кредитоспроможності позичальника.
13. Характеристика рівнів ділової активності підприємства.
14. Аналіз ефективності використання ресурсів підприємства як напрям оцінки ділової активності.
15. Оборотність як характеристика ділової активності підприємства.
16. Аналіз і оцінювання ділової активності персоналу підприємства.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте сутність понять "ліквідність" і "платоспроможність" та їх взаємозв'язок.
2. Перерахуйте економічні фактори, що впливають на рівень ліквідності та платоспроможності підприємства.
3. Що таке ліквідність балансу? Як вона оцінюється?
4. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності.
5. Охарактеризуйте взаємозв'язок ліквідності і платоспроможності та політики управління оборотними коштами підприємства.

6. Прогнозування платоспроможності підприємства.
7. Сутність поняття "фінансова стійкість підприємства", підходи до її визначення.
8. Характеристика та класифікація факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства.
9. Інформаційне забезпечення оцінки фінансової стійкості підприємства за існуючими підходами.
10. Охарактеризуйте взаємозв'язок між поняттями "фінансова стійкість", "фінансова стабільність" та "фінансова рівновага".
11. Абсолютний показник фінансової стійкості: зміст та розрахунок.
12. Коефіцієнтний підхід до оцінки фінансової стійкості підприємства. У чому полягає економічний зміст використовуваних показників?
13. Агрегатний підхід до визначення фінансової стійкості. Які типи фінансової стійкості ви знаєте?
14. Оцінка запасу фінансової стійкості підприємства.
15. Охарактеризуйте сутність, принципи та основних учасників процесу кредитування.
16. Сутність та об'єкти оцінки кредитоспроможності позичальника.
17. Мета та інформаційне забезпечення аналізу кредитоспроможності позичальника.
18. Перерахуйте основні фактори, що впливають на прийняття рішення банком щодо видання кредиту.
19. Оцінка кредитоспроможності позичальника на основі аналізу фінансових коефіцієнтів.
20. Аналіз грошового потоку як метод оцінювання кредитоспроможності.
21. Оцінка кредитоспроможності на основі аналізу ділового ризику.
22. Визначення та характеристика класів кредитоспроможності позичальника.
23. Характеристика ділової активності підприємства як об'єкта фінансового аналізу.
24. Фактори, що впливають на рівень ділової активності підприємства.
25. Кількісні та якісні критерії оцінювання ділової активності.
26. Аналіз показників виробництва та реалізації продукції.
27. Аналіз собівартості продукції.
28. Аналіз ефективності використання ресурсів підприємства.

29. Абсолютні та відносні показники оцінки ділової активності.

30. Аналіз оборотності кредиторської та дебіторської заборгованості підприємства.

Література: основна [1; 2; 6]; додаткова [10 – 13; 16; 19; 23].

Кейс за темою 11 "Аналіз прибутковості та рентабельності підприємств"

Компетентності, що формуються за темою:

знання: складу та структури фінансових результатів діяльності підприємства, особливості аналізу фінансової звітності щодо фінансових результатів;

уміння: розраховувати коефіцієнтів рентабельності підприємства; проводити експрес-аналіз абсолютних показників фінансових результатів;

комунікації: формувати та презентувати аналітичні висновки щодо структури та динаміки фінансових результатів, рівня прибутковості підприємства;

автономність і відповідальність: оцінювання прибутковості суб'єкта господарювання.

Тема "Аналіз формування фінансових результатів підприємства"

Ситуаційне завдання 1. Використовуючи дані Звіту про фінансові результати (Форма 2) досліджуваного підприємства, провести аналіз формування показників фінансових результатів діяльності підприємства, зокрема, чистого прибутку та виконати аналіз структури прибутку підприємства.

Методичні рекомендації. Для виконання завдання необхідно провести розрахунки згідно з табл. 9 – 11, за отриманими результатами сформулювати аналітичні висновки. Слід звернути увагу на таке:

які елементи формування чистого прибутку спричинили найбільш значущий вплив на його розмір;

якою є структура прибутку підприємства з точки зору фінансових результатів за окремими видами діяльності;

зробити загальний висновок щодо формування чистого прибутку досліджуваного господарюючого суб'єкта.

Формування чистого прибутку

Період, одиниця вимірювання	Чистий дохід (виручка) від реалізації	Операційні витрати та доходи	Фінансовий результат від операційної діяльності	Інші звичайні доходи та витрати	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	Надзвичайні доходи та витрати	Податки на прибуток	Чистий прибуток, збиток (+/-)
Рік								
тис. грн								
%	100							

Таблиця 10

Аналіз структури прибутку підприємства

№ п/п	Показник	На початок року		На кінець звітного періоду		Відхилення	
		тис. грн	частка в загальному обсязі, %	тис. грн	частка в загальному обсязі, %	(+,- тис. грн)	(+,- %)
1	Фінансові результати від операційної діяльності						
2	Дохід (втрати) від участі в капіталі						
3	Інші фінансові доходи (витрати)						
4	Інші доходи (витрати)						
5	Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування						

Ситуаційне завдання 2. Базуючись на даних фінансової звітності господарюючого суб'єкта (Баланс та Звіт про фінансові результати), провести аналіз показників рентабельності підприємства, що характеризують ефективність його функціонування, зробити висновки. Доповнити проведений аналіз оцінкою структури витрат досліджуваного підприємства.

Аналіз формування фінансового результату від операційної діяльності

№ п/п	Показники	За попередній рік		За поточний рік		Відхилення (+/-)	
		тис. грн	частка в загальному обсязі, %	тис. грн	частка в загальному обсязі, %	тис. грн	%
1	Валовий прибуток (збиток)						
2	Інші операційні доходи (витрати)						
3	Адміністративні витрати						
4	Витрати на збут						
5	Фінансові результати від операційної діяльності						

Методичні рекомендації. Для виконання завдання необхідно провести розрахунки показників згідно до методичних рекомендацій (додаток В), алгоритм їх розрахунку подано у табл. В.1 та В.2. Результати розрахунків подати у вигляді табл. 12 та 13, за отриманими результатами сформулювати аналітичні висновки. Слід звернути увагу на таке:

якою є динаміка показників рентабельності та як вона характеризує ефективність діяльності господарюючого суб'єкта за різними напрямками; особливу увагу слід звернути на показник рентабельності власного капіталу;

якою є структура витрат на виробництво та як вона впливає на загальну ефективність його діяльності;

зробити загальний висновок щодо рівня рентабельності досліджуваного господарюючого суб'єкта.

Таблиця 12

Аналіз показників рентабельності (%)

№ п/п	Найменування показника	За попередній рік	За поточний рік	Зміни (+/-)
1	Рентабельність продукції			
2	Рентабельність основної діяльності			
3	Рентабельність сукупного капіталу			
4	Рентабельність власного капіталу			
5	Період окупності власного капіталу			

Аналіз витрат на виробництво

№ п/п	Показники	За попередній рік		За поточний рік		Відхилення	
		тис. грн	частка в загальному обсязі, %	тис. грн	частка в загальному обсязі, %	(+,- тис. грн)	(+,- %)
1	Матеріальні витрати						
2	Витрати на оплату праці						
3	Відрахування на соціальні заходи						
4	Амортизація						
5	Інші операційні витрати						
6	Разом						

Питання для обговорення

1. Завдання та джерела інформації для аналізу фінансових результатів.
2. Фактори, що впливають на формування фінансових результатів.
3. Порівняння вітчизняних та закордонних показників фінансових результатів.
4. Аналіз рівня прибутковості діяльності підприємства за допомогою відносних показників.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Мета і завдання аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.
 2. Джерела аналітичної інформації для аналізу прибутковості.
 3. Аналіз форми 2 "Звіт про фінансові результати" з використанням методів вертикального та горизонтального аналізу.
 4. Система "директ-кост" як теоретична база аналізу витрат та оптимізації прибутку.
 5. Факторний аналіз прибутку від реалізації продукції.
 6. Аналіз розподілу і використання чистого прибутку.
 7. Аналіз та інтерпретація показників рентабельності.
- Література:** основна [2; 6]; додаткова [12 – 14; 16].

Кейс за темою 12 "Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства"

Компетентності, що формуються за темою:

знання: цілей та методів проведення комплексного фінансового аналізу;

уміння: визначати цілі та методи проведення комплексного фінансового аналізу, використовувати відповідний інструментарій;

комунікації: формувати та презентувати комплексні аналітичні висновки щодо поточного та прогнозного фінансового стану підприємства;

автономність і відповідальність: виконання комплексного аналізу фінансового стану підприємства з використанням відповідних методик.

Питання для обговорення

1. Прогнозний фінансовий аналіз.
2. Виявлення ознак неплатоспроможності підприємств.
3. Підходи до комплексного оцінювання фінансового стану підприємства.
4. Методи, що використовуються в процесі комплексного оцінювання фінансового стану господарюючих суб'єктів.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Сутність поняття "комплексний фінансовий аналіз", необхідність його застосування в економічній діяльності підприємства.
2. Інформаційна база комплексного фінансового аналізу, особливості її формування.
3. Визначте мету, об'єкт, суб'єкти та основні завдання комплексного фінансового аналізу.
4. Охарактеризуйте етапи процедури організації та проведення комплексного фінансового аналізу.
5. Модель обробки вхідної інформаційної бази як основний елемент процедури комплексного фінансового аналізу.
6. Часткові моделі комплексного фінансового аналізу.
7. Які ви знаєте моделі оцінювання імовірності банкрутства господарюючих суб'єктів?

Література: основна [2]; додаткова [13; 15].

Тема "Виявлення ознак фіктивного та навмисного банкрутства підприємства"

Базуючись на даних фінансової звітності господарюючого суб'єкта (Баланс та Звіт про фінансові результати), розрахувати показники, що надають можливість виявлення ознак фіктивного та навмисного банкрутства. Зробити відповідні висновки.

Методичні рекомендації. Для виконання завдання необхідно провести розрахунки показників згідно з методичних рекомендацій (додаток В). Результати розрахунків занести до табл. 14 – 16, за отриманими результатами сформулювати аналітичні висновки з використанням вказаних методичних рекомендацій.

Таблиця 14

Показники аналізу для виявлення ознак фіктивного банкрутства

№ п/п	Показники	Джерело інформації	Станом на дату визнання неплатоспроможним	Станом на початок періоду, який аналізується	Станом на кінець періоду який аналізується
1	Оборотні активи	форма № 1 рядок 1195			
2	Поточні зобов'язання підприємства	форма № 1 рядок 1695			
3	Коефіцієнт покриття	$\frac{OA}{PK}$			
4	Рентабельність продукції	$\frac{ВПЗ}{BP}$			

Таблиця 15

Показники аналізу для виявлення ознак доведення до банкрутства

№ п/п	Показники та їх нормативне значення	Джерело інформації (форма № 1)	Станом на дату визнання неплатоспроможним	Станом на початок періоду, який аналізується	Станом на кінець періоду який аналізується
1	2	3	4	5	6
1	Забезпечення зобов'язань боржника усіма його активами (відношення суми активів боржника до суми його зобов'язань)	рядок 1900/ / (рядок 1595 + + рядок 1695)			

1	2	3	4	5	6
2	Забезпечення зобов'язань боржника його оборотними активами (відношення оборотних активів до суми зобов'язань боржника)	рядок 1195 / / (рядок 1595 + + рядок 1695)			
3	Розмір чистих активів (різниця між сумою активів підприємства та його зобов'язанням)	рядок 1300 - - (рядок 1595 + + рядок 1695)			
Аналіз договорів, які вплинули на зміну вищезазначених показників:					
4	Ціни, вказані в договорах, відповідають загально-ринковим (так/ні)	аналітична інформація			
5	Умови виконання договорів вигідні для підприємства (так/ні)	аналітична інформація			

Таблиця 16

Показники аналізу для виявлення ознак приховуваного банкрутства

№ п/п	Показники та їх нормативне значення	Станом на дату визнання неплатоспроможним	Станом на початок періоду, який аналізується	Станом на кінець періоду, який аналізується
1	2	3	4	5
1	Майно, яке знаходиться у розпорядженні підприємства, тис. грн			
2	Дебіторська заборгованість, тис. грн			
3	Прострочена частина дебіторської заборгованості, %			
4	Кредиторська заборгованість, тис. грн			
5	Розмір штрафів та пені, тис. грн			
6	Розмір збитків, тис. грн.			
7	Кількість справ, розпочатих у суді (відповідач підприємство), штук			

1	2	3	4	5
8	Розмір інвестицій у тому числі в основну діяльність, тис. грн			
9	Частка доходів від неосновної діяльності в структурі доходів підприємства, %			
10	Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K \geq 0,5$)			
11	Коефіцієнт поточної ліквідності ($K \geq 2$)			
12	Кількість працівників, згідно із штатним розкладом на 31 грудня звітного року, осіб			

При цьому слід звернути увагу на таке:

чи існують ознаки, що могли б і свідчити про можливість фіктивного банкрутства;

чи присутні ознаки доведення підприємства до банкрутства;

чи існують ознаки, що дали б можливість стверджувати щодо прихованого банкрутства підприємства;

зробити загальний висновок можливості настання банкрутства підприємства.

Рекомендована література

Основна

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Я. Базилінська. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.

2. Грачев А. Н. Финансовая устойчивость предприятия. Критерии и методы оценки в рыночной экономике / А. Н. Грачев. – Москва : Изд. "Дело и сервис", 2010. – 208 с.

3. Иваниенко В. В. Финансовый анализ : учеб. пособ. / В. В. Иваниенко. – 2-е изд. – Харьков : ИД "ИНЖЭК", 2003. – 176 с.

4. Кононенко О. Анализ финансовой отчетности / О. Кононенко, О. Маханько. – Харьков : Изд. "Фактор", 2012. – 208 с.

5. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – Київ : КНЕУ, 2005. – 592 с.

6. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / О. О. Шеремет. – Київ : Кондор, 2011. – 196 с.

7. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Н. П. Шморгун, І. В. Головка. – Київ : ЦНЛ, 2006. – 528 с.

Додаткова

8. Бернстайн Л. А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация / Л. А. Бернстайн ; пер. с англ. ; научн. ред. перевода чл. корр. РАН И. И. Елисеева. – Москва : Финансы и статистика, 1996. – 642 с. : ил. – (Серия по бухгалтерскому учету и аудиту).

9. Бочаров В. В. Финансовый анализ / В. В. Бочаров. – Санкт-Петербург : Питер, 2006. – 240 с. : ил. – (Серия "Краткий курс").

10. Ковалев В. В. Финансовый анализ : Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности / В. В. Ковалев. – Москва : "Финансы и статистика", 2010. – 435 с.

11. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз : підручник / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.

12. Серединська В. М. Економічний аналіз : навч. посіб. / В. М. Серединська, О. М. Загородна, Р. В. Федорович. – Тернопіль : Вид. "Астон", 2010. – 624 с.

13. Хелферт Э. Техника финансового анализа / Э. Хелферт ; пер. с англ. ; под ред. Л. П. Белых. – 10-е издание. – Санкт-Петербург : Питер, 2003. – 640 с.

14. Шеверя Я. В. Фінансова звітність у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень: автореф. дис. канд. екон. наук : спец. 08.00.09 / Я. В. Шеверя ; Житомир. держ. технол. ун-т. – Житомир, 2011. – 21 с.

Інформаційні ресурси

15. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки : Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170 "Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки",

zareєстровано в Міністерстві юстиції України 27 березня 2006 року за № 332/12206 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

16. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

17. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

18. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджені наказом Міністерства фінансів України та Фонду Державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 і зареєстровані в Міністерстві юстиції України від 08.02.2001 р. за № 121/5312 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

19. Сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

20. Сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.

21. Сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

22. Система розкриття інформації на фондовому ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.

Методичне забезпечення

23. Робоча програма навчальної дисципліни "Організація фінансової діяльності" для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" спеціалізації "Фінанси" денної форми навчання / укл. М. М. Берест, Т. Б. Кузенко, О. Ю. Литовченко та ін. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. – 181 с.

24. Методичні рекомендації до виконання практичних робіт з навчальної дисципліни "Організація фінансової діяльності" для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" денної форми навчання / укл. М. М. Берест, Т. Б. Кузенко, О. Ю. Литовченко та ін. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2014. – 128 с.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Фінансовий аналіз" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
1. Значення і теоретичні основи фінансового аналізу					
Здатність до визначення змісту, цілей, методів та інструментів фінансового аналізу	Сутність понять підприємство, аналіз, фінансова діяльність суб'єктів господарювання	Розуміння сутності, класифікаційних аспектів та сфери використання фінансового аналізу, знання методів та інструментів фінансового аналізу	Вміння виділяти цілі фінансового аналізу залежно від його суб'єктів та їх інформаційних потреб, вміння обирати адекватний інструментарій	Ефективно визначати інформаційні потреби та цілі проведення фінансового аналізу	Враховання організаційно-правової форми та особливостей функціонування підприємства при виборі цілей, методів та інструментів аналізу
Тема 2. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу					
Здатність до адекватного та коректного використання фінансової звітності підприємства як інформаційної бази фінансового аналізу	Склад бухгалтерської звітності, основи бухгалтерського обліку	Знання складу та змісту компонентів фінансової звітності підприємства	Вміння формувати, читати та використовувати фінансову звітність підприємства для виконання аналітичних процедур	Формувати та презентувати фінансову звітність підприємства	Адекватне та коректне використання фінансової звітності підприємства як інформаційної бази фінансового аналізу

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Аналіз майна підприємства					
Здатність до проведення оцінки майнового стану господарюючого суб'єкта	Склад основних фондів та оборотних коштів підприємств	Знання сутності, складу та структуру активів підприємства. Методичні підходи до аналізу майна підприємства	Вміння розраховувати показники майнового стану підприємства; проводити експрес-аналіз майна підприємства	Формувати аналітичні висновки щодо стану майна підприємства	Оцінка динаміки та структури майна підприємства. Розрахунок коефіцієнтів оцінки майнового стану суб'єкта господарювання
Тема 4. Аналіз оборотних активів					
Здатність до проведення оцінки стану, структури та ефективності використання оборотних активів підприємства	Склад та особливості оборотних коштів підприємства	Знання складу оборотних активів підприємства. Розуміння особливостей аналізу оборотних активів із точки зору їх участі в операційній діяльності підприємства	Вміння розраховувати показники стану, структури та ефективності використання оборотних активів	Формувати аналітичні висновки щодо стану та ефективності використання оборотних активів підприємства	Оцінка стану та структури оборотних активів підприємства. Розрахунок коефіцієнтів та аналіз ефективності їх використання
Тема 5. Аналіз джерел формування капіталу підприємств					
Здатність до проведення оцінки складу, динаміки та структури джерел фінансування підприємства	Зміст понять "капітал", "власний та позиковий капітал", "фінансові ресурси підприємства"	Знання складу та структури капіталу підприємства. Розуміння механізмів впливу структури джерел формування капіталу підприємства на його фінансовий стан	Вміння проводити експрес-аналіз капіталу підприємства, аналіз структури джерел фінансування	Формувати аналітичні висновки щодо складу та структури джерел фінансування підприємства	Оцінка складу, динаміки та структури джерел фінансування підприємства

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Аналіз грошових потоків					
Здатність до проведення аналізу структури та руху грошових потоків підприємства	Поняття грошових потоків підприємства, зміст надходжень та витрат підприємства	Знання складових грошових потоків підприємства. Знання методичних підходів до розрахунку тривалості фінансового циклу	Вміння класифікувати грошові потоки підприємства, розрахунок фінансового циклу підприємства	Проводити аналіз руху грошових коштів, формувати аналітичні висновки	Аналіз структури та руху грошових потоків підприємства. Розрахунок тривалості фінансового циклу
Тема 7. Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємств					
Здатність до проведення оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства	Сутність та джерела виконання зобов'язань підприємства	Знання сутності понять "ліквідність" та "платоспроможність", видів ліквідності, методичних підходів до оцінки ліквідності	Вміння розраховувати коефіцієнти ліквідності підприємства; вміння проводити оцінювання ліквідності балансу	Формувати аналітичні висновки щодо рівня ліквідності та платоспроможності підприємства	Оцінювання рівня ліквідності та платоспроможності підприємства
Тема 8. Аналіз фінансової стійкості підприємств					
Здатність до проведення оцінювання рівня фінансової стійкості суб'єкта господарювання	Види капіталу підприємства. Підприємство як система	Знання змісту поняття "фінансова стійкість", Знання факторів, що на неї впливають та розуміння механізмів їх впливу	Вміння розраховувати коефіцієнти фінансової стійкості; визначати тип фінансової стійкості	Формувати аналітичні висновки щодо рівня фінансової стійкості підприємства	Оцінювання рівня фінансової стійкості суб'єкта господарювання
Тема 9. Аналіз кредитоспроможності підприємств					
Здатність до проведення оцінювання рівня кредитоспроможності суб'єкта господарювання	Сутність та зміст кредитних операцій банку. Взаємовідносини підприємства з банками	Знання змісту поняття "кредитоспроможність". Знання методичної бази оцінювання кредитоспроможності	Вміння проводити оцінку кредитоспроможності позичальника різними методами, визначення класу кредитоспроможності	Формувати аналітичні висновки щодо рівня кредитоспроможності підприємства	Визначення класу кредитоспроможності суб'єкта господарювання

1	2	3	4	5	6
Тема 10. Аналіз ділової активності підприємств					
Здатність до оцінювання рівня ділової активності суб'єкта господарювання	Місце підприємства на ринку. Конкуренція, конкурентоспроможність	Знання сутності поняття "ділова активність". Фактори, що впливають на її рівень. Зв'язок між рівнем ділової активності та швидкістю обороту ресурсів	Вміння розраховувати коефіцієнти ділової активності та періоди оборотності ресурсів підприємства	Формувати аналітичні висновки щодо швидкості оборотності ресурсів та рівня ділової активності підприємства	Оцінювання рівня ділової активності суб'єкта господарювання
Тема 11. Аналіз прибутковості та рентабельності підприємств					
Здатність до проведення оцінювання прибутковості суб'єкта господарювання	Поняття та фактори, що впливають на прибуток та витрати підприємства	Знання складу та структури фінансових результатів діяльності підприємства. Особливості аналізу фінансової звітності щодо фінансових результатів	Вміння розраховувати коефіцієнтів рентабельності підприємства; проведення експрес-аналізу абсолютних показників фінансових результатів	Формування аналітичних висновків щодо структури та динаміки фінансових результатів, рівня прибутковості підприємства	Оцінювання прибутковості суб'єкта господарювання
Тема 12. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємств					
Здатність до проведення комплексного оцінювання фінансового стану підприємства	Методичні підходи до проведення фінансового аналізу діяльності підприємства за окремими напрямками	Знання цілей та методів проведення комплексного фінансового аналізу	Вміння визначати цілі та методи проведення комплексного фінансового аналізу, використовувати відповідний інструментарій	Формувати комплексні аналітичні висновки щодо поточного та прогнозного фінансового стану підприємства	Комплексний аналіз фінансового стану підприємства з використанням відповідних методик

Баланс (звіт про фінансовий стан)

АКТИВ	Код рядка	На початок періоду	На кінець періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	797	990
первісна вартість	1001	3 397	3 745
накопичена амортизація	1002	2 600	2 755
Незавершені капітальні інвестиції	1005	35 391	36 374
Основні засоби:	1010	322 054	337 179
первісна вартість	1011	987 376	1 024 274
знос	1012	665 322	687 095
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030	0	0
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035	86 565	85 799
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	4 391	4 391
Інші необоротні активи	1090	127 044	134 652
Усього за розділом I	1095	576 242	599 385
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	1 174 668	1 386 235
виробничі запаси	1101	627 824	744 020
незавершене виробництво	1102	400 723	492 337
готова продукція	1103	146 073	149 796
товари	1104	68	82
поточні біологічні активи	1110	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	244 491	245 328
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	272 597	292 977
з бюджетом	1135	55 005	63 920
у тому числі з податку на прибуток	1136	15 221	27 840
з нарахованих доходів	1140	387	187
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 901	8 260
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти:	1165	741 612	677 141
готівка	1166	2	0
рахунки в банках	1167	741 610	677 141
Витрати майбутніх періодів	1170	186	95
Інші оборотні активи	1190	169 717	1 326 120
Усього за розділом II	1195	2 660 584	2 806 755

Продовження додатка Б
Закінчення табл. Б.1

1	2	3	4
III Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	3 236 826	3 406 140
ПАСИВ			
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	105 624	105 624
Капітал у дооцінках	1405	227 296	227 297
Додатковий капітал	1410	22 204	22 203
Резервний капітал	1415	61 064	61 064
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 231 878	1 359 072
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Усього за розділом I	1495	1 648 066	1 775 260
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення виплат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	33 417	21 525
за розрахунками з бюджетом	1620	1 084	2 626
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	8 906	5 664
за розрахунками з оплати праці	1630	18 123	11 923
за одержаними авансами	1635	1 480 080	1 535 666
за розрахунками з учасниками	1640	5 908	5 620
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточні забезпечення	1660	2 141	6 976
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	39 101	40 880
Усього за розділом III	1695	1 588 760	1 630 880
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	1700	0	0
Баланс	1900	3 236 826	3 406 140

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	755 733	652 916
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	469 742	403 026
Валовий: прибуток	2090	285 991	249 890
Валовий: збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	29 078	74 710
Адміністративні витрати	2130	35 325	35 596
Витрати на збут	2150	10 474	4 797
Інші операційні витрати	2180	38 384	88 336
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	230 886	195 871
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
збиток	2195		
Доход від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	12 977	11 048
Інші доходи	2240	34	421
Фінансові витрати	2250	0	0
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	1 578	1 587
Фінансовий результат до оподаткування:	2290	242 319	205 753
прибуток			
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-45 423	-38 576
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	196 896	167 177
Чистий фінансовий результат: збиток	2355		

Методичні рекомендації
щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства
та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного
банкрутства чи доведення до банкрутства
(затверджені Наказом Міністерства економіки України від 19 січня
2006 року № 14)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Ці Методичні рекомендації розроблено з метою визначення однозначних підходів при оцінці фінансово-господарського стану підприємств на предмет наявності ознак приховуваного, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства; своєчасного виявлення формування незадовільної структури балансу для здійснення випереджувальних заходів щодо запобігання банкрутству; здійснення аналізу для виявлення резервів підвищення ефективності виробництва та відновлення платоспроможності підприємств шляхом їх санації.

1.2. За результатами проведення аналізу визначається:

оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства, структура його балансу (задовільно чи незадовільно) та обґрунтованість віднесення його до складу неплатоспроможних підприємств;

тенденції щодо динаміки основних показників ефективності діяльності підприємства;

можливість використання санаційних процедур для поліпшення фінансово-господарського стану підприємства та виведення його з неплатоспроможного стану.

1.3. Об'єктом аналізу є фінансово-господарський стан неплатоспроможних підприємств, зокрема фінансові, виробничі та інвестиційні аспекти їх діяльності).

1.4. Суб'єктами аналізу є власники, органи, уповноважені управляти майном, або особи, які заінтересовані в отриманні інформації щодо діяльності підприємства (кредитори, постачальники, покупці, державний орган з питань банкрутства, арбітражний керуючий, податкові органи, персонал підприємства, керівництво тощо).

1.5. Протягом трьох днів з дня виявлення ознак фіктивного банкрутства матеріали направляються до органів податкової служби за місцем реєстрації підприємства.

1.6. Протягом трьох днів з дня виявлення ознак доведення до банкрутства та приховування стійкої неплатоспроможності матеріали направляються до органів внутрішніх справ за місцем реєстрації підприємства.

1.7. Терміни, що вживаються в цих Методичних рекомендаціях, мають таке значення:

платоспроможність (ліквідність) – один з основних якісних показників діяльності підприємства, що визначає спроможність підприємства здійснювати платежі, розраховуватися з боргами в необхідному обсязі та в зазначений термін наявними у нього коштами або такими, які безперервно поповнюються за рахунок його діяльності;

неплатоспроможність – неспроможність підприємства виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов'язання перед кредитором (у тому числі із заробітної плати), а також щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності;

банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури;

фіктивне банкрутство – завідомо неправдива офіційна заява громадянина – засновника або власника суб'єкта господарської діяльності, а також службової особи суб'єкта господарської діяльності та громадянина – суб'єкта підприємницької діяльності про фінансову неспроможність виконання вимог з боку кредиторів і зобов'язань перед бюджетом;

доведення до банкрутства – умисне, з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або в інтересах третіх осіб вчинення власником або службовою особою суб'єкта господарської діяльності дій, що призвели до стійкої фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності;

приховуване банкрутство – умисне приховування стійкої фінансової неспроможності шляхом подання недостовірних відомостей у разі, якщо це завдало великої матеріальної шкоди.

2. Інформаційно-організаційне забезпечення проведення аналізу

2.1. Звіт щодо поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможного підприємства повинен мати такі основні розділи:

загальна характеристика діяльності підприємства (назва, статус та інші інформаційні дані, структура власників, основні узагальнюючі показники

діяльності підприємства за останні два роки тощо). Цей розділ доцільно включати у разі зовнішнього характеру використання результатів;

оцінка фінансово-господарського стану (фінансова, виробнича та інвестиційна діяльність);

оцінка резервів підвищення ефективності функціонування підприємства та відновлення його платоспроможності;

загальні висновки та рекомендації, в тому числі про наявність ознак приховуваного, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства.

2.2. Основними джерелами інформації для проведення поглибленого аналізу є:

баланс підприємства (форма № 1);

звіт про фінансові результати (форма № 2);

звіт про рух грошових коштів (форма № 3);

звіт про власний капітал (форма № 4);

примітки до річної фінансової звітності (форма № 5);

звіт про наявність та рух основних фондів, амортизацію (знос) (форма № 11 – ОЗ);

обстеження технологічних інновацій промислового підприємства (форма № 1 – інновація);

звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість (форма № 1 – Б);

звіт з праці (форма № 1 – ПВ);

звіт про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці (форма № 1 – ПВ (умови праці));

звіт про використання робочого часу (форма № 3 – ПВ);

інша інформація, необхідна для якісного здійснення аналізу та виявлення резервів виробництва.

2.3. Перелік показників, що використовуються при здійсненні поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств, та джерела отримання відповідної інформації наведені в табл. В.1.

2.4. Після проведення поглибленого аналізу фінансово-господарської діяльності неплатоспроможного підприємства складається звіт.

3. Методичне забезпечення аналізу

3.1. Загальні інформаційні дані про підприємство

Цей розділ повинен містити інформацію про найменування підприємства, дату його створення, підпорядкованість, вид економічної діяльності,

форму власності (частку державної власності), організаційно-правову форму господарювання, статус, а також про керівництво підприємства.

3.2. Оцінка підприємства з позиції неплатоспроможності та наявності ознак банкрутства.

3.2.1. Оцінка фінансового стану підприємства.

Оцінка змін фінансового стану підприємства за попередні два роки необхідна для формування загального уявлення та загальних тенденцій його розвитку. За результатами аналізу показників роблять висновок про направленість змін та їх вплив на стан платоспроможності підприємства.

За результатами розрахунку показників, наведених у табл. В.1 та В.2, здійснюється аналіз змін (шляхом зіставлення розрахованих показників з оптимальними значеннями) та стану платоспроможності підприємства за результатами періоду, що аналізується.

3.2.2. Аналіз наявності (відсутності) ознак фіктивного, приховуваного банкрутства або доведення до банкрутства підприємства.

3.2.2.1. Визначення ознак фіктивного банкрутства.

Фіктивним може бути визнано банкрутство у разі, якщо підприємство-боржник (за наявності у нього на це можливості) не задовольнило вимоги кредиторів та зобов'язання перед бюджетом у повному обсязі на момент його звернення до господарського суду із заявою про визнання своєї неплатоспроможності.

Для того щоб зробити відповідний висновок, необхідно визначити коефіцієнт покриття шляхом зіставлення розміру оборотних активів підприємства та його довгострокових і поточних зобов'язань.

При цьому до складу довгострокових і поточних зобов'язань слід віднести як основну суму боргу, так і відсотки, штрафи, пені та неустойки щодо цього боргу, у разі, якщо вони зазначені в стандартах бухгалтерського обліку або є рішенням суду про їх стягнення.

У разі коли на підприємстві коефіцієнт покриття перевищував одиницю при нульовій або позитивній рентабельності, це може свідчити про наявність ознак фіктивного банкрутства на підприємстві.

Під час виявлення ознак фіктивного банкрутства необхідно враховувати наявність офіційної заяви власника або службової особи підприємства-боржника до господарського суду щодо порушення провадження у справі про банкрутство стосовно цього підприємства, на підставі якої винесено відповідну ухвалу суду, та фактичної можливості задоволення

вимог кредиторів, у тому числі зобов'язань перед бюджетом, у повному обсязі на момент звернення до суду.

3.2.2.2. Визначення ознак доведення до банкрутства.

Визначення ознак доведення до банкрутства може бути здійснено у разі, коли в суді була розпочата справа щодо банкрутства підприємства та є ознаки неправомірних дій відповідальних осіб боржника, що призвели його до фінансової неспроможності.

Ознаками доведення до банкрутства є наявність дій відповідних осіб боржника, які призвели до погіршення платоспроможності підприємства, у зв'язку з чим боржник був не в змозі задовольнити в повному обсязі вимоги кредиторів або сплатити обов'язкові платежі.

Насамперед необхідно визначити, чи змінився рівень забезпечення зобов'язань кредиторів за період, що аналізується. У разі коли такі зміни мали місце, потрібно з'ясувати умови укладення, виконання договорів, відповідно до яких сталися ці зміни.

Рівень забезпечення зобов'язань кредиторів характеризується такими показниками:

забезпечення зобов'язань боржника всіма його активами (відношення суми активів боржника до суми його зобов'язань);

забезпечення зобов'язань боржника його оборотними активами (відношення оборотних активів до суми зобов'язань боржника);

розмір чистих активів (різниця між сумою активів підприємства та його зобов'язань).

У разі коли було встановлено, що вищезазначені показники погіршилися протягом періоду, який аналізується, необхідно з'ясувати, за умови виконання яких саме договорів це сталося. Ці договори слід перевірити на відповідність ринку товарів та послуг щодо кон'юнктури (ціни, обсягу продажу, якості, конкурентності), а також перевірити вигідність умов виконання договорів для боржника.

Економічними ознаками дій щодо доведення до банкрутства може вважатися такий фінансово-економічний стан боржника, коли виконання умов договорів призвело до погіршення показників оцінки його фінансового стану.

3.2.2.3. Визначення ознак приховуваного банкрутства.

Якщо на окремих стадіях провадження у справі про банкрутство буде встановлено, що боржником подані недостовірні відомості про своє

майно в фінансовій звітності або в інших документах, що свідчать про його фінансове та майнове становище, в таких випадках можуть мати місце ознаки щодо приховування банкрутства.

До ознак приховуваного банкрутства належить:

надання третім особам (банківським установам, державним установам, постачальникам, покупцям) за відома неправдивої інформації про фінансово-господарський стан підприємства;

можливість визнання причинного зв'язку між наданою інформацією та збитками, які зазнала третя особа.

Навмисне погіршення фінансово-господарського стану підприємства можна визначити за такими основними ознаками:

зменшення розміру, приховування та заниження оцінки майна, яке знаходиться у розпорядженні підприємства;

штучне збільшення розміру кредиторської та дебіторської заборгованості;

наявність у підприємства штрафів, пені, неустойки, визнаних в судовому порядку, за невиконання умов договорів та недотримання вимог законодавства;

збитковість діяльності протягом двох років;

наявність у суді розпочатих справ, за якими підприємство є відповідачем останні два роки;

спрямування інвестицій не на основну діяльність підприємства;

наявність переваг у структурі доходів підприємства від неосновної діяльності;

відхилення показників ліквідності від граничного значення;

необґрунтоване зменшення штату підприємства.

3.3. Аналіз факторів, що призвели до неплатоспроможності, та визначення доцільності санації підприємства.

3.3.1. Аналіз основних засобів та інших необоротних активів.

Аналізуючи необоротні активи підприємства, необхідно перш за все з'ясувати, чи відповідає сума статті балансу "Необоротні активи" підприємства галузевим особливостям та тій стадії розвитку, на якій знаходиться підприємство.

Першим етапом аналізу необоротних активів підприємства є проведення горизонтального та вертикального аналізу цього розділу активів балансу.

За результатами аналізу заповнюється таблиця 5 "Вертикальний та горизонтальний аналіз необоротних активів підприємства" (додаток 4).

При цьому окремо слід виділити майно, яке отримано або знаходиться в оренді, із зазначенням терміну оренди та з'ясувати в орендодавця або орендоотримувача строки оформлення договорів оренди, а також виявити основні засоби та інші необоротні активи, які знаходяться під заставою. Необхідно також з'ясувати чи існує ймовірність того, що це майно буде стягнуто.

Для оцінки стану незавершеного будівництва слід визначити ступінь його придатності та термін, протягом якого об'єкт перебуває у незавершеному стані.

Згідно з результатами проведеного аналізу визначаються ті об'єкти незавершеного будівництва, добудова яких економічно ефективна, а також ті, які можна реалізувати на ринку з найменшими додатковими витратами (за умови отримання розміру облікової вартості об'єкта або приблизної суми).

Для фінансового аналізу стану та показників відтворення основних засобів заповнюється таблиця "Аналіз стану основних засобів неплатоспроможного підприємства".

На підставі результатів заповнення цих таблиць можна зробити висновок про розмір та стан необоротних активів підприємства.

У разі якщо загальна вартість необоротних активів підприємства становить у структурі балансу значну величину, необхідно здійснити ринкову оцінку основних засобів та нематеріальних активів, вартість яких перевищує один відсоток загальної вартості таких активів.

За допомогою інформації, наведеної у формі № 11-ОЗ, слід проаналізувати структуру основних фондів за видами діяльності, тобто обґрунтувати, чи належить до складу основних фондів основного виду діяльності підприємства найбільша частка всіх його основних фондів, а також основні фонди залежно від строку їх служби.

За результатами аналізу заповнюється таблиця "Аналіз строку служби обладнання підприємства" та підсумовується, яка група основних фондів більш застаріла; чи доцільно в майбутньому використовувати ці фонди або більш ефективним буде прийняття рішення про їх реалізацію та залучення отриманих коштів до інших видів фінансово-господарської діяльності підприємства.

Для узагальнення використання виробничого апарату підприємства здійснюється аналіз його виробничих потужностей, які характеризуються такими показниками:

середньорічна виробнича потужність у цілому по підприємству (у вартісному виразі), у тому числі щодо основних видів продукції;

використання середньорічної виробничої потужності, у тому числі щодо основних видів продукції.

Дані проведеного аналізу виробничих потужностей підприємства заносяться до таблиці "Використання виробничих потужностей".

3.3.2. Оцінка структури оборотних засобів.

Першим етапом аналізу оборотних активів підприємства є проведення горизонтального та вертикального аналізу цього розділу активів балансу.

За результатами аналізу необхідно заповнити таблицю "Вертикальний та горизонтальний аналіз оборотних активів підприємства".

Ефективність роботи підприємства визначається швидкістю обороту оборотних засобів: чим більша швидкість, тим ефективніше працює підприємство.

Таким чином, у разі збільшення розміру оборотних засобів можна зробити висновок не тільки про збільшення розмірів виробництва або цін на товарно-матеріальні запаси, але і про зменшення швидкості обороту оборотних засобів підприємства.

При збільшенні розміру запасів підприємства необхідно проаналізувати, за рахунок чого це сталося: тобто, чи не виводяться активи з виробничого обороту, що, у свою чергу, призводить до збільшення кредиторської заборгованості та погіршення фінансового стану підприємства.

Крім того, слід звернути увагу на зміни в розмірі та структурі дебіторської заборгованості підприємства.

У разі збільшення цього показника можна зробити висновок про те, що підприємство кредитує своїх покупців (не отримує грошових коштів за реалізовану продукцію), але в той же час використовує кредити банків для здійснення своєї фінансово-господарської діяльності, що, у свою чергу, призводить до збільшення кредиторської заборгованості та погіршення платоспроможності підприємства.

3.3.3. Аналіз власних оборотних засобів.

Власні оборотні засоби (різниця між оборотними активами підприємства та його короткостроковими зобов'язаннями) є тією частиною

оборотних активів, яка фінансується за рахунок власних коштів та довгострокових зобов'язань. У разі якщо в підприємства є власні оборотні засоби, воно в змозі не лише сплатити свої поточні борги, але має кошти для розширення своєї діяльності. Розрахунок показника власних оборотних засобів наведений у табл. В.2 (розділ "Оцінка фінансової стійкості").

Оптимальне значення власних оборотних засобів залежить від сфери діяльності, обсягу реалізації, стану ринку, а їх нестача або надлишок свідчить про незадовільний стан платоспроможності підприємства.

У процесі аналізу слід визначити причини зменшення або збільшення значення власних оборотних засобів з метою наступного виявлення впливу цих змін на маневреність власних оборотних засобів, яка характеризує частку запасів у розмірі власних оборотних засобів. У табл. В.2 наведено розрахунок маневреності власних оборотних засобів.

3.3.4. Поглиблений аналіз стану дебіторської заборгованості (аналіз структури, тенденцій та розрахунок аналітичних показників).

У процесі проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможного підприємства потрібно визначити дебіторську заборгованість, встановити її обґрунтованість та строки виникнення; виявити нормальну та невиправдану дебіторську заборгованість; імовірність стягнення такої заборгованості та заходи, які застосовувалися.

На фінансовий стан підприємства впливає не наявність дебіторської заборгованості, а її розмір, рух і форма, тобто причини, у зв'язку з якими вона виникла.

Розрізняється нормальна та невиправдана заборгованість.

Невиправдана заборгованість – заборгованість щодо претензій, відшкодування матеріальної шкоди. Ця заборгованість являє собою форми незаконного відволікання оборотних коштів і порушення фінансової дисципліни. Потрібно проаналізувати облікову політику підприємства щодо створення резерву сумнівних боргів, визначити, чи відповідає вона нормам чинного законодавства, та з'ясувати, чи враховує підприємство ці норми в процесі нарахування резерву сумнівних боргів.

Крім цього, необхідно згрупувати дебіторську заборгованість за строками її виникнення та проаналізувати, у зв'язку з чим утворилась довгострокова дебіторська заборгованість, а також з'ясувати, чи існує імовірність її сплати.

Для того щоб проаналізувати прострочену дебіторську заборгованість залежно від видів її виникнення, слід заповнити таблицю "Аналіз простроченої дебіторської заборгованості". На підставі даних таблиці обґрунтовується розмір простроченої дебіторської заборгованості, визначаються етапи, на яких виник найбільший розмір цієї заборгованості (за допомогою вертикального аналізу таблиці); з'ясовується, яка з видів заборгованості є найбільш простроченою (горизонтальний аналіз показників таблиці).

3.3.5. Аналіз кредиторської заборгованості.

Джерелом інформації для здійснення аналізу кредиторської заборгованості є третій і четвертий розділи пасиву балансу підприємства.

У процесі аналізу оцінюється структура кредиторської заборгованості (тобто частка окремих статей у загальному розмірі кредиторської заборгованості).

Крім того, необхідно порівняти суми кредиторської заборгованості на початок та кінець звітного періоду.

Особливу увагу також слід приділити виявленню наявності простроченої кредиторської заборгованості, існування якої породжує відповідні фінансові санкції до підприємства. За результатами проведеного аналізу заповнюється таблиця "Структура поточної кредиторської заборгованості".

Необхідно також проаналізувати характер простроченої кредиторської заборгованості за допомогою таблиці "Аналіз простроченої дебіторської заборгованості", яка аналогічна за змістом.

3.3.6. Аналіз прибутковості підприємства.

Прибутковість підприємства оцінюється наявністю і розмірами прибутку від основної реалізації та чистого прибутку, а також показниками рентабельності.

У процесі аналізу потрібно з'ясувати:

на яку величину змінився рівень прибутку від реалізації, чистого прибутку;

чи збігаються тенденції зміни цих показників та якими факторами обумовлені виявлені зміни.

До того ж, доцільно визначити структуру джерел формування чистого прибутку у відсотках від чистого доходу (виручки) від реалізації (таблиця "Формування чистого прибутку").

Для аналізу динаміки розміру прибутку підприємства необхідно з'ясувати вплив таких основних показників, як дохід (виручка) від реалізації, податок на додану вартість, акцизний збір, собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), а також фінансові результати від іншої реалізації, позареалізаційних операцій тощо.

На підставі результатів заповнюється таблиця "Аналіз структури прибутку підприємства" та визначається, яка сама сфера діяльності підприємства (інвестиційна, фінансова або операційна) позитивно або негативно вплинула на фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування.

У разі, якщо до збитків на підприємстві призвела не операційна діяльність, необхідно більш детально проаналізувати фінансову або інвестиційну діяльність і впевнитися у відсутності ознак доведення підприємства до банкрутства за рахунок "вимивання" прибутку, отриманого у процесі операційної, фінансової або інвестиційної діяльності.

Одним із етапів аналізу прибутковості підприємства та його діяльності є аналіз рентабельності продукції, основної діяльності, сукупного та власного капіталу. Порядок розрахунку цих показників наведено в табл. В.2. Дані розрахунку заносяться до таблиці "Аналіз показників рентабельності". З метою визначення тих видів продукції, випуск яких є рентабельним та на які в майбутньому необхідно орієнтувати виробництво, а також видів продукції, випуск яких вважається економічно недоцільним, тобто їх виробництво слід припинити, потрібно провести аналіз рентабельності окремих видів продукції. За результатами аналізу заповнюється таблиця "Рентабельність окремих видів продукції".

3.4. Аналіз використання виробничого апарату та трудових ресурсів.

3.4.1. Аналіз витрат на виробництво.

У ринкових умовах господарювання головною умовою ефективного управління виробничим процесом підприємства є повнота, достовірність та оперативність інформації про витрати на виробництво, які формують собівартість виготовленої продукції. Таку інформацію надає облік витрат виробництва, що є центральною підсистемою в інформаційній системі бухгалтерського обліку. Від належної організації обліку витрат залежать рівень економічного управління підприємством, ступінь впливу результатів діяльності окремих підрозділів на підвищення ефективності виробництва, обґрунтованість планування якісних та кількісних показників й оптимальне ціноутворення.

Витрати певного періоду одночасно визначаються з доходом, для отримання якого вони здійснені. Витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені.

Якщо актив забезпечує одержання економічних вигод протягом кількох звітних періодів, то витрати визнаються шляхом систематичного розподілу вартості активу (наприклад, у вигляді амортизації) між відповідними звітними періодами.

Детальніше слід проаналізувати також ті статті витрат, які становлять найбільшу частку в структурі загальних витрат на виробництво. За результатами проведеного аналізу заповнюється таблиця "Аналіз витрат на виробництво".

Крім того, потрібно проаналізувати не лише витрати на виробництво, а також і структуру адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат. На підставі результатів аналізу заповнюється таблиця "Аналіз формування фінансового результату від операційної діяльності".

За допомогою інформації, наведеної у формі статистичної звітності № 1-П, проводиться аналіз структури виробництва продукції для визначення тієї продукції, яка становить найбільшу частку у виробництві. За результатами аналізу заповнюється таблиця "Аналіз структури виробництва продукції".

3.4.2. Аналіз використання трудових ресурсів.

Необхідність аналізу використання трудових ресурсів обумовлена безпосереднім впливом змін на чисельність працівників, а також впливом умов їх праці на фінансовий результат господарської діяльності підприємства.

Слід проаналізувати рух працівників (тобто кількість робітників, які були прийняті або звільнені протягом періоду, що аналізується) згідно з формами державної статистичної звітності (пункт 2.3 Методичних рекомендацій).

Результати аналізу заносяться до таблиці "Аналіз трудових ресурсів підприємства".

При цьому більш детально аналізуються причини, які призвели до втрат робочого часу (у разі якщо вони мають суттєвий розмір). З'ясовується наявність заборгованості із заробітної плати (тобто визначається, прострочена вона чи ні).

3.4.3. Аналіз інвестицій та інновацій.

Основною метою здійснення аналізу інвестиційної та інноваційної діяльності підприємства є визначення її доцільності та оцінка ефективності. Крім того, необхідно визначити, чи можна поліпшити фінансовий стан підприємства (рівень його платоспроможності) за рахунок іммобілізації грошових коштів з інвестиційних вкладень до розрахунків з кредиторами.

У процесі аналізу інвестиційних вкладень слід приділити увагу визначенню їх складу за видами, формами та терміном здійснення. Потрібно визначити доцільність здійснення цих інвестицій та їх ефективність для підприємства. На підставі результатів аналізу заповнюється таблиця "Аналіз структурних інвестицій в основний капітал".

Метою аналізу інноваційної діяльності підприємства є визначення стану його інноваційної активності, джерел фінансування, а також результатів здійснення інноваційної діяльності. За результатами аналізу необхідно заповнити таблицю "Аналіз інноваційної активності підприємства". Основним результатом здійснення аналізу інноваційної діяльності підприємства та заповнення вищенаведеної таблиці є підтвердження ефективності інноваційної стратегії підприємства.

3.5. Висновок щодо подальшого розвитку підприємства.

На підставі результатів аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможного підприємства слід зробити такі висновки:

визначити ступінь прогресивності виробленої продукції (за допомогою показників, що характеризують інноваційну активність підприємства та його місце на відповідних товарних ринках);

розрахувати рівень використання виробничих потужностей та виявити резерви його збільшення, у тому числі за рахунок зростання змінності функціонування виробничого апарату;

визначити обсяг інвестицій, необхідних для підвищення технічного рівня підприємства;

виявити наявність можливостей реструктуризації виробництва за рахунок:

виділення об'єктів соціальної інфраструктури;

закриття виробництва нерентабельних видів продукції;

освоєння випуску прогресивних видів продукції;

продажу зайвих основних засобів.

Таким чином, необхідно визначити доцільність санації підприємства або його ліквідації.

**Перелік показників,
що використовуються при здійсненні поглибленого аналізу
фінансово-господарського стану підприємств**

Скорочення	Найменування показника	Джерело інформації	
1	2	3	
Б	баланс	форма № 1	рядок 280 (або рядок 640)
Б початок	баланс на початок періоду	форма № 1	рядок 280 (640), графа 3
Б кінець	баланс на кінець періоду	форма № 1	рядок 280 (640), графа 4
ВК	власний капітал	форма № 1	рядок 380
ВОА	власні оборотні активи	форма № 1	рядок 380 – рядок 080 або (рядок 260 + рядок 270) - (рядок 430 + + рядок 480 + рядок 620 + + рядок 630)
ВОЗ	вартість основних засобів (залишкова)	форма № 1	Рядок 030
ГК	грошові кошти та їх еквіваленти в національній та іноземній валюті, поточні фінансові інвестиції	форма № 1	рядок 230 + рядок 240
ДП	довгострокові пасиви	форма № 1	рядок 480
З	запаси	форма № 1	рядок 1100
ЗОЗ	знос основних засобів (на початок, кінець періоду)	форма № 1	рядок 032, графа 3 або графа 4
ЗНВП	забезпечення наступних виплат і платежів	форма № 1	рядок 430
ДМП	доходи майбутніх періодів	форма № 1	рядок 630
ПФІ	поточні фінансові інвестиції	форма № 1	рядок 220
ПЗ	поточні зобов'язання	форма № 1	рядок 620
ДФІук	довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	форма № 1	рядок 040

Продовження додатка В
Продовження табл. В.1

1	2	3	
ДФІн	довгострокові фін. Інвестиції – інші	форма № 1	рядок 045
ВМП	витрати майбутніх періодів	форма № 1	рядок 270
НА	необоротні активи	форма № 1	рядок 080
НДП	"нормальні" джерела покриття	форма № 1	рядок 380 + рядок 430 - рядок 360 - рядок 370 + рядок 480 – рядок 080 + + рядок 500 + рядок 510 + рядок 520 + + рядок 530 + рядок 540
ОА	оборотні активи	форма № 1	рядок 260
ПВОЗ	первісна вартість основних засобів (на початок, кінець періоду)	форма № 1	рядок 031, графа 3 або графа 4
ПВОЗКП	первісна вартість основних засобів на кінець періоду	форма № 1	рядок 031, графа 4
ПВОЗПП	первісна вартість основних засобів на початок періоду	форма № 1	рядок 031, графа 3
ПК	позиковий капітал (довгострокові та поточні зобов'язання)	форма № 1	рядок 480 + рядок 620
СРВК	середня вартість основних засобів	форма № 1	рядок 380 (графа 3 + графа 4) / 2
СДЗ	середня дебіторська заборгованість	форма № 1	рядки 160, 170, 180, 190, 200, 210 (графа 3 + графа 4) / 2
СЗ	середні запаси	форма № 1	рядки 100, 110, 120, 130, 140 (графа 3 + графа 4) / 2
СКЗ	середня кредиторська заборгованість	форма № 1	рядки 500, 510, 520, 530, 540 (графа 3 + графа 4) / 2
ФК	функціонуючий капітал	форма № 1	рядок 260 – рядок 620
ВР	дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	форма № 2	рядок 010
ЗВЗП	затрати на виробництво та збут продукції	форма № 2	рядок 040 + рядок 070 + рядок 080 + + рядок 090
ВПЗ	валовий прибуток (збиток)	форма № 2	рядок 050
СР	собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	форма № 2	рядок 040

Продовження додатка В
Продовження табл. В.1

1	2	3	
АВ	адміністративні витрати	форма № 2	рядок 070
ВЗ	витрати на збут	форма № 2	рядок 080
ПЗЗД зп	прибуток (збиток) від звичайної діяльності за звітний період	форма № 2	рядок 190 або рядок 195, графа 3
ЧП	чистий прибуток (збиток)	форма № 2	рядок 220 або рядок 225
А	амортизація як елемент операційних витрат	форма № 2	рядок 260
ВАЧОЗ	вартість активної частини основних засобів на кінець року	форма № 5	рядок 130, графа 14 + рядок 140, графа 14
ЗАЧОЗ	знос активної частини основних засобів на кінець року	форма № 5	рядок 130, графа 15 + рядок 140, графа 15
ПВАЧОЗ	первісна вартість активної частини основних засобів на початок року	форма № 5	рядок 130, графа 3 + рядок 140, графа 3
ПВОЗВПП	первісна вартість основних засобів, які вибули протягом періоду	форма № 5	рядок 260, графа 8
ПВОЗНПП	первісна вартість основних засобів, які надійшли протягом періоду	форма № 5	рядок 260, графа 5
ОЗ	основні засоби (усього по підприємству) станом на кінець року	форма № 11-ОЗ	рядок 100, графа 7
ОЗОД	основні засоби основного виду економічної діяльності	форма № 11-ОЗ	рядок 140, графа 7
ОЗПА	вартість основних засобів, на які повністю нараховано амортизацію (знос)	форма № 11-ОЗ	рядок 100, графа 11
СОЧШП	середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	форма № 3-ПВ	рядок 3170, графа 2

Продовження додатка В
Продовження табл. В.1

1	2	3	
ПП	прийнято працівників, осіб	форма № 3-ПВ	рядок 5010, графа 1
ВП	вибуло працівників, усього, осіб	форма № 3-ПВ	рядок 5020, графа 1
ВПСШ	вибуло у зв'язку із скороченням штату, осіб	форма № 3-ПВ	рядок 5030, графа 1
НП	не відпрацьовано, всього, людино-годин	форма № 3-ПВ	рядок 3040, графа 1
НПіа	не відпрацьовано у зв'язку з відпустками за ініціативою адміністрації, людино- годин	форма № 3-ПВ	рядок 3100, графа 1
НПіаЗ	відпустки з ініціативи адміністрації тривалістю понад 3 місяці підряд, людино-годин	форма № 3-ПВ	рядок 3110, графа 1
НПСТ	неявки у зв'язку з переведенням на скорочений робочий день, тиждень, людино-годин	форма № 3-ПВ	рядок 3120, графа 1
ПРС	простої, людино-годин	форма № 3-ПВ	рядок 3130, графа 1
ПРГ	прогули, людино- годин	форма № 3-ПВ	рядок 3150, графа 1
В	кількість вакансій на кінець звітного періоду, осіб	форма № 3-ПВ	рядок 5061, графа 1
КПнчс	кількість працівників у найбільш чисельній зміні в останній робочий день звітного року, осіб	форма № 1-ПВ (умови праці)	рядок 10170, графа 1
СОЧепз	середньооблікова чисельність усіх працівників в еквіваленті повної зайнятості, осіб	форма № 1-ПВ	рядок 1010, графа 1
ФОП	фонд оплати праці усіх працівників, тис. грн	форма № 1-ПВ	рядок 1020, графа 1

Продовження додатка В
Закінчення табл. В.1

1	2	3	
ЗЗП	сума заборгованості із виплати заробітної плати, всього тис. грн	форма № 1-ПВ	рядок 2010, графа 1
ОЧПкр	облікова кількість штатних працівників на 31 грудня звітного року, всього	форма № 1-ПВ	рядок 10010, графа 1
Іок	загальний обсяг інвестицій в основний капітал	форма № 1 - інвестиції	рядок 061
Ібр	інвестиції у будівельні і монтажні роботи	форма № 1 - інвестиції	рядок 062
Імо	інвестиції у машини, обладнання, інструмент, інвентар	форма № 1 - інвестиції	рядок 063
Іі	інвестиції в інші капітальні роботи і витрати	форма № 1 - інвестиції	рядок 064
ВТІ	загальна сума витрат на технологічні інновації	форма № 1 - інновації	рядок 101
ТІвк	фінансування технологічних інновацій за рахунок власних коштів	форма № 1 - інновації	рядок 202

**Система показників
оцінки фінансового стану підприємства**

Аспекти діяльності, що відстежуються	Основні показники, які характеризують аспекти діяльності, що відстежуються, одиниця виміру	Порядок розрахунку аналітичних показників	Висновки
1	2	3	4
1. Показники оцінки стану основних засобів	частка основних засобів в активах підприємства, %	$\frac{ВОЗ \times 100}{Б}$	показує, оскільки в балансі підприємства становлять основні засоби
	частка активної частини основних засобів, %	$\frac{ВАЧОЗ \times 100}{ВОЗ}$	зростання цього показника в динаміці розцінюється як сприятлива тенденція
	коефіцієнт зносу основних засобів, %	$\frac{ЗОЗ \times 100}{ПВОЗ}$	характеризує стан основних засобів
	коефіцієнт зносу активної частини основних засобів, %	$\frac{ЗАЧОЗ \times 100}{ПВАЧОЗ}$	збільшення значення цього показника свідчить про зношення активної частини основних засобів
	коефіцієнт відновлення, %	$\frac{ПВОЗНПП \times 100}{ПВОЗКП}$	показує, яку частину основних засобів на кінець року становлять нові основні засоби
	коефіцієнт вибуття, %	$\frac{ПВОЗВПП \times 100}{ПВОЗПП}$	показує, яка частина основних засобів та які з них були на балансі підприємства на початок року, вибули у зв'язку зі зносом або іншими причинами
	ступінь придатності основних засобів у межах нормативного строку служби, %	$\frac{(ЗОЗ - ОЗПА) \times 100}{ОЗ - ОЗПА}$	збільшення значення цього показника свідчить про зношення основних фондів підприємства

Продовження додатка В
Продовження табл. В.2

1	2	3	4
	співвідношення суми основних засобів основної діяльності до суми основних засобів загалом по підприємству станом на кінець року, %	$\frac{\text{ОЗОД} \times 100}{\text{ОЗ}}$	показує, яку частину усіх основних засобів займають основні засоби основної діяльності; зростання показника свідчить про збільшення інвестиції в основну діяльність
	питома вага повністю зношених основних засобів, %	$\frac{\text{ОЗПА} \times 100}{\text{ОЗ}}$	відображає питому вагу повністю амортизованих основних засобів у загальному обсязі основних засобів підприємства
2. Показники оцінки фінансового стану підприємства	2.1. Оцінка ліквідності		
	коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) (Кал)	$\frac{\text{ГК} + \text{ПФІ}}{\text{ПЗ}}$	показує, яка частина короткострокових зобов'язань може бути погашена негайно, найбільш жорсткий критерій ліквідності, граничне значення – 0,1 – 0,2
	коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	$\frac{\text{ОА} + \text{ВМП}}{\text{ПЗ}}$	значення залежить від галузей та видів діяльності, його зростання розцінюється як сприятлива тенденція, граничне значення – 1,5
	коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{(\text{ОА} - 3 - \text{ВМП})}{\text{ПЗ}}$	при аналізі тенденції зміни цього показника необхідно приділяти увагу факторам, які обумовили його зміну
	маневреність власних оборотних засобів	$\frac{\text{ОА}}{\text{ВОА}}$	для нормального функціонування підприємства цей показник змінюється в межах від 0 до 1

Продовження додатка В
Продовження табл. В.2

	2	3	4
	частка оборотних коштів в активах, %	$\frac{OA \times 100}{B}$	показує, яку частину в активах підприємства становлять оборотні кошти
	частка власних оборотних коштів в їх загальній сумі, %	$\frac{BOA \times 100}{OA}$	показує, яку частину становлять власні оборотні кошти в загальному обсязі оборотних коштів підприємства
	частка власних оборотних коштів у покритті запасів, %	$\frac{BOA \times 100}{3}$	рекомендована нижня межа цього показника становить 50 відсотків
	частка запасів в оборотних активах, %	$\frac{3 \times 100}{OA}$	показує, яку частину в оборотних активах підприємства становлять запаси
	коефіцієнт покриття запасів	$\frac{НДП}{3}$	якщо значення цього показника менше, ніж 1, то поточний фінансовий стан підприємства розглядається як нестійкий
	коефіцієнт покриття	$\frac{OA}{ПК}$	нормативне значення повинно перевищувати 1
	коефіцієнт фінансової автономії	$\frac{BK}{B}$	критичне значення – 0,5; збільшення значення цього показника або зростання показника свідчить про припинення фінансової залежності підприємства від позикових коштів
	2.2. Оцінка фінансової стійкості		
	коефіцієнт концентрації власного капіталу	$\frac{BK}{B}$	зростання цього показника свідчить про збільшення фінансової стійкості, стабільності та незалежності підприємства

Продовження додатка В
Продовження табл. В.2

1	2	3	4
	коефіцієнт структури позикового капіталу	$\frac{ДП}{ПК}$	показує, яку частину в позиковому капіталі підприємства становлять довгострокові пасиви
	коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{ПК}{Б}$	показує, яку частину в балансі підприємства становить позиковий капітал
	коефіцієнт структури довгострокових вкладень	$\frac{ДП}{НА}$	показує, яка частина основних засобів та інших необоротних активів фінансується зовнішніми інвесторами. Збільшення значення показника в динаміці свідчить про зростання залежності підприємства від зовнішніх інвесторів
	коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{Б}{ВК+ЗНВП+ДМП}$	збільшення значення цього показника в динаміці свідчить про зростання частки позикових коштів при фінансуванні підприємства
	коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{ВК - НА}{ВК}$	значення цього показника залежить від структури капіталу та галузевої приналежності підприємства. Для того щоб зробити висновок, необхідно порівняти значення цього показника із загально галузевим розміром
	коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$\frac{ДП}{ДП + ВК}$	зростання цього показника в динаміці – негативна тенденція, яка свідчить про залежність від фінансування ззовні

Продовження додатка В
Продовження табл. В.2

1	2	3	4
	коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	$\frac{ПК}{ВК}$	збільшення значення цього показника свідчить про зниження фінансової стійкості, та навпаки
	показник фінансового лівериджу	$\frac{ВК}{Б - ВК}$	зменшення значення цього показника свідчить про позитивні зрушення на підприємстві
	продуктивність праці, тис. грн/особу	$\frac{ВР}{СОК}$	зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
	коефіцієнт забезпечення власними засобами	$\frac{ВК + ЗНВП + ДМП - НА}{ОА}$	зростання цього показника забезпечує для неплатоспроможного підприємства можливість використання позасудових заходів відновлення платоспроможності; граничне значення – 0,1
	фондовіддача, грн/грн	$\frac{ВР}{СРВК}$	значення показника залежить від галузевих особливостей підприємства
	оборотність коштів у розрахунках, оборотів, ОКРО	$\frac{ВР}{СДЗ}$	зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
	час обороту коштів у розрахунках, днів, ЧОКР	$\frac{360 \text{ днів}}{ОКРО}$	зменшення показника свідчить про збільшення ОКРО та є сприятливою тенденцією для підприємства
	оборотність запасів, оборотів, ОЗО	$\frac{С Р}{Зср}$	зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства

Продовження додатка В
Продовження табл. В.2

1	2	3	4
	час обороту запасів, днів, ЧОЗ	$\frac{360 \text{ днів}}{\text{ОЗО}}$	сприятливою вважається тенденція зниження цього показника
	час обороту кредиторської заборгованості, днів, ЧОКЗ	$\frac{\text{СКЗ} \times 360 \text{ днів}}{\text{СР}}$	сприятливою вважається тенденція зниження показника
	тривалість операційного циклу, днів, ТОЦ	ЧОКР + ЧОЗ	зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства
	тривалість фінансового циклу, днів	ТОЦ – ОКЗД	зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства
	коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	$\frac{\text{СДЗ}}{\text{ВР}}$	зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства
	оборотність власного капіталу, оборотів	$\frac{\text{ВР}}{\text{СРВК}}$	збільшення значення цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
	оборотність сукупного капіталу, оборотів	$\frac{\text{ВР}}{\text{Б}}$	збільшення значення цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
	коефіцієнт стійкості економічного росту	$\frac{\text{ЧП} - \text{ДВА}}{\text{ВК}}$	показує, якими в середньому темпами може розвиватися підприємство в майбутньому
	поточна платоспроможність	ДФлук+ДФлін+ГК-КП	від'ємний результат свідчить про поточну неплатоспроможність підприємства
	коефіцієнт Бівера	$\frac{(\text{ЧП}-\text{А})}{\text{ПК}}$	у разі якщо цей показник не перевищує 0,2, то це відображає небажане скорочення частки прибутку, яка направляється на розвиток виробництва

Закінчення додатка В
Закінчення табл. В.2

1	2	3	4
	2.3. Оцінка рентабельності		
	рентабельність продукції, %	$\frac{\text{ВПЗ} \times 100}{\text{СР} + \text{АВ} + \text{ВЗ}}$	збільшення значення показників рентабельності вважається сприятливою тенденцією для підприємства
	рентабельність активів, %	$\frac{\text{ПЗЗД зп} \times 100}{(\text{Б нач} + \text{Б кін})/2}$	
	рентабельність сукупного капіталу, %	$\frac{\text{ЧП} \times 100}{\text{Б}}$	
	рентабельність власного капіталу, %	$\frac{\text{ЧП} \times 100}{\text{СРВК}}$	
	період окупності власного капіталу	$\frac{\text{СРВК}}{\text{ЧП}}$	сприятливою тенденцією для підприємства вважається зниження значення цього показника

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання**

Укладач **Берест** Марина Миколаївна

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Редактор *В. О. Бутенко*

Коректор *Т. А. Маркова*

План 2016 р. Поз. № 52.

Підп. до друку 06.12.2016 р. Формат 60 x 90 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 4,5. Обл.-вид. арк. 5,63. Тираж 50 пр. Зам. № 278.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*